

વિમાપી
૧૦૪૪૨૬ ગ્રંથાલય
— ૧૧૧૧ —

પંચલ. ૪૬૬૮

ગીરીરાજ

શ્રી બહુચરાજની યાત્રા

૧૯૩૩-૩૪

વર્ષમાં પોષ સુદી પૂનમના રોજ અમે બહુચરાજની યાત્રાએ ગયા હતા. બહુચરાજ એ ચુંવાળમાં માતાજીનું મોટું ધામ છે. ઘણા લોકોની તે કુળદેવી છે જેથી જે નાતિના માણસોની તે કુળદેવી છે તે લોકો પોતાનાં છોકરાંની બાધા ત્યાં ઉતરાવે છે. છોકરું ૩ કે ૫ વર્ષનું થાય ત્યારે તેને બહુચરાજ લઈ જઈ ત્યાં તેના માથાની લટ લેવરાવી, વાળ લેવરાવી માતાજીને પગે લગાડે છે. આ પ્રકારની ઘણા લોકો બાધા પણ રાખે છે. બહુચરાજ એ જગદંબાનું મોટું ધામ ગણાય છે. પહેલાં તો ત્યાં રેલ્વે ટ્રેન નહોતી ત્યારે લોકો પગરસ્તે ચાલીને જતા તે પછી મહેસાણેથી મણ્ડરોડ થઈ રેલ્વે થતાં તે રસ્તે જવાતું, હાલ-માં તો અમદાવાદથી સીધા કનોલ અને કડીને રસ્તે રેલ્વે ચાલુ થઈ ગયેલી હોવાથી રેલ રસ્તે ત્યાં જવાય છે.

અમદાવાદથી રહવારના પોણા દસ વાગે એક ટ્રેન બહુચરાજ જવા ઉપડે છે. આ ટ્રેન સીંચી બહુચરાજ જતી હોવાથી રસ્તામાં ગાડી બદલવી પડતી નથી. અમદાવાદથી ત્યાં જવાનું બાકું ૦-૧૩-૬ છે.

રસ્તામાં સાબરમતી, કલોલ, ભોયણી એ વિગેરે સ્ટેશન આવે છે. અમે અમદાવાદથી રહવારની ગાડીએ નીકળી ૨૥ વાગે બહુચરાજ પહોંચ્યા હતા. રસ્તામાં કલોલ એ જંકશન સ્ટેશન છે તેમ કડી એ ગાયકવાડી રાજ્યના વિભાગનું શહેર છે. ત્યાંથી આગળ ભોયણી આવે છે તે સ્થળે જૈનોનું મહિનાયનું મોટું દેરાસર છે. જૈનો ઘણા યાત્રાથે ભોયણી જાય છે. બહુચરાજ સ્ટેશને લગભગ ૨૥ વાગે ગાડી પહોંચે છે.

બહુચરાજનું સ્ટેશન છે. સ્ટેશનથી નજીકમાંજ માત્ર એ ખેતરવા દ્વર માતાજીનું મોટું મંદિર છે. સ્ટેશનથી જતાં વચ્ચે બાંધેલું તળાવ આવે છે આ તળાવમાં પાણી બારે માસ રહે છે. તે તળાવની પેલી પાર માતાજીના કાટનો દરવાજો છે તેમાં ચર્ચ મંદિરમાં જવાય છે. અહિં યાત્રાળુઓને ઉતરવા માટે ઘણી ધર્મશાળાઓ છે. અમે અમદાવાદવાળાં શેઠાણી બાપ જોકાર શેઠ બાપાલાલ બેચરદાસની વિધવાની ધર્મશાળામાં ઉતર્યા હતા.

માતાજીનું સ્થાન—બહુચરાજ એ ચુંવાળનો પ્રદેશ ગણાય છે. તે શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારના રાજ્યમાં કડી પ્રાંતમાં ચાણુરમા તાલુકામાં આવેલું છે. પાસે બેચર કરીને ગામ છે. ગુજરાતમાં—અંબાજી, બહુચરાજ, કાળકાજ એ માતાજીનાં મોટાં ધામ ગણાય છે. ક્યું છે કે:

આરાસુરમાં અંબા બિરાજે, પાવાગઢમાં કાળી;

દક્ષિણમાં તુળજભવાની, ચુંવાળ બહુચરબાળી.

તેમાં બહુચરાજ એ માતાજીનું મોટું ધામ છે. તેનું મહાત્મ્ય પણ વિશેષ છે.

મંદિર:—બહુચરાજનું હાલનું મંદિર સંવત ૧૮૩૬ માં એટલે સન ૧૭૮૩ માં શ્રીમંત દામાજીરાવ ગાયકવાડના નાના કુમાર માનાજીરાવ ગાયકવાડે બંધાવેલું છે. મંદિર ભવ્ય અને વિશાળ છે. મંદીરની

આળુખાળુ કોટ છે. હાલ પશ્ચિમ અને દક્ષિણ તરફ કોટ પડી ગયેલો હોવાથી નવો બંધાવાની તજનીજ ચાલી રહી છે. માતાજીનો વહીવટ શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર તરફથી થાય છે. તેમના તરફથી ત્યાં કારભારી રહે છે. માતાજીનું મંદિર પથ્થરનું અને ઉત્તમ કારીગીરી વાળું છે તે ૫૦ ફુટ લાંબુ અને ૩૦ ફુટ પહોળું છે. મંદિર પૂર્વાભિમુખે છે. તેના ઉપર બે ધુમટ અને એક શિખર છે. મંદિર ઉંચું બાંધણીનું છે. પગ-થીયાં ચઢ્યા પછી પહેલો સભામંડપ આવે છે. તેની ઉત્તર અને દક્ષિણ બે બાજુ આવવા જવાના બે રસ્તા છે. ત્યાંથી અંદર જતાં બીજો નાનો સભામંડપ આવે છે. ત્યાંથી અંદર માતાજીના ધુમટમાં જવાય છે. માતાજીના મુખ્ય ધુમટના બારણા બહાર પુંજરી બેસે છે. એક બાજુ પાટ ઉપર ભટજીના માણસો બેસે છે.

અહિં આગળ બાધા હોય તે લોકો જઈ ભટજી પાસે બાધા છોડાવે છે. નાના સભામંડપમાંથી માતાજીના મંદિરમાં જવાય છે. તેમાં લગભગ ચારેક ફુટ ઉંચા ચોતરા ઉપર માજીનું સિંહાસન છે. ત્યાં બે બાજુ બે અખંડ દીવા બને છે. અહિં માતાજીની મૂર્તિ નથી, પણ અંદર સુંદર ગોખ છે. તે ગોખમાં માતાજીનો બાનાયંત્ર છે. આ ચંત્રની પુંજ થાય છે. અને ગોખમાં માતાજીના ચિત્રવાળી આંગી ચઢાવેલી હોય છે. બાલિણી સ્નાન કરી રેશમી કપડાં પહેરી માતાજીનાં દર્શનપૂજન માટે અંદર જઈ શકે છે. અમે પણ સહકુટુંબ મંદિરમાં માતાજીની પુંજ કરવા હંમેશાં જતા. અંદર ચંત્રની ચંદન, પુષ્પ, ધુપ, નૈવેદ્યાદિથી પુંજ કરવામાં અમને ઘણો જ આનંદ અને શાંતિ થતી.

પૂજન—હંમેશાં સહવારમાં ચાર વાગે માતાજીનાં દ્વાર ઉઘડે છે અને માતાજીનો ગોખ તથા તેની આળુખાળુનો ભાગ પ્રક્ષાલ કરનાર ઘોઘ નાંખી પછી કપડેથી લુંછી સાફ કરે છે અને મંદિરનો બીજો

ભાગ મંદિરના કામાડી વાળી ઝુડી સાફ કરે છે. આ પ્રમાણે મંદિર સ્વચ્છ કર્યા પછી પૂજા શરૂ થાય છે. પછી શેઠપોપચાર પૂજા થાય છે અને આરતી થાય છે. માતાજીને શીરાનો પ્રસાદ બાળભોગ માટે ધરાવવામાં આવે છે. પછી તે પ્રસાદ બહાર બહેંચવામાં આવે છે. દશેક વાગ્યાના અરસામાં થાળ ધરાવવામાં આવે છે. થાળ થયા પછીથી તે પાંચ વાગ્યા સુધી માતાજીનાં દર્શન માટે મંદિર ખુલ્લું રહે છે. પાર વાગ્યા સુધી અંદર જઈ પૂજા કરવાનું ચાલુ રહે છે, પછી ભાવિક યાત્રાળુઓ ખારથી પાંચ વાગ્યા સુધી માતાજીનાં દર્શન કર્યા કરે છે. જેથી મંદિરમાં ભીડ થતી નથી. જેને જે વખતે દર્શન કરવા જવું હોય તે વખતે જઈ શકે છે. મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર એક છે. પણ બે સભામંડપોમાં ઉત્તર દક્ષિણ બે બાજુ જવાના રસ્તા હોવાથી યાત્રાળુઓ દર્શન કરી તરત બહાર નીકળી શકે છે.

શણુગાર — સાંજે પાંચ વાગે ફરી પ્રક્ષાલ્પ થાય છે અને પછી માતાજીની પૂજા થાય છે. પૂજા થયા પછી માતાજીને શણુગાર ચઢાવે છે. અને પછી પૂજા થાળ વિગેરે ચઢાવે છે. તે વખતે માતાજીની ભોગ મૂર્તિ ગોખમાં પધરાવી શણુગાર ચઢાવે છે, તેમને કુકડાનું વાહન હોય છે, શણુગાર રાત્રે નવ વાગે ઉતારી લઈ જમદારખાનામાં સોંપી દેવામાં આવે છે. દર રવિવારે મુખાર્વિંદનો શણુગાર હોય છે.

મૂળસ્થાન — માતાજીના મોટા મંદિરની પાછળ પશ્ચિમે એક મોટું વરખડીનું ઝાડ છે, ત્યાં ઝાડના મૂળમાં માતાજીનું સ્થાન છે. અને ત્યાં નાનું દેરું બંધાવેલું છે. આ માતાજીનું મૂળ સ્થાન છે એમ કહેવાય છે. અહિં પહેલાં શંકુ આકારની પથ્થરની ખાંભી કરવામાં આવી હતી, પછી તે ઠેકાણે નાની દેરડી કરેલી તેજ હજી કાયમ છે. આ દેરડી સત્તમ રાત્રે બંધાવેલી કહેવાય છે. આ દેરડી વરખડીના ઝાડની

આજીઆજી આવેલી છે. આ માતાજીનું આદિસ્થાન ગણાય છે. પહેલું જે દેરું હતું તેની પાસે ખીજું દેરું છે તે મરાઠા ફડનવીસે બંધાવેલું કહેવાય છે. આ ખીજા દેરાથી પહેલા દેરાનું ખારણું ઢંકાઈ ગયેલું છે. આ પહેલાંનું જે દેરું છે તેમાં અક્ષયપાત્ર દાટેલું છે એવી જનવાયકા ત્યાં ચાલે છે. અને તેથી તે દેરું ચારે બાજુથી બંધ કરી દીધેલું છે એમ કહે છે.

અગ્નિકુંડ—આ નાના દેરાની ઉત્તરે પણ માતાજીનું નાનું દેવળ છે. ત્યાં પુંજ વિગેરે થાય છે. માતાજીના દેરાની પાછળ જ આ આદિસ્થાન છે. મુખ્ય મંદિરની સામે પૂર્વમાં અગ્નિકુંડ છે.

ચાચર—અગ્નિકુંડની નજીકમાં જ સામે છુટી જગા છે તે ચાચર કહેવાય છે. ત્યાં પહેલાં પાડાં, બકરાં, કુકડાં વિગેરે પ્રાણીયોનું બલીદાન અપાતું પણ હાલમાં તે બંધ કરવામાં આવ્યું છે.

વાહન કુકડાનું—માતાજીનું વાહન કુકડાનું છે તેથી ધણી લોકો ત્યાં કુકડો રમતો મુકવાની બાંધા માને છે. હાલ ત્યાં કારભારી પાસેથી રૂ. ૧-૦ આપી ચીડી ફડાવવાથી કમાળીયો કુકડો આપે છે. આ કમાળીયો મંદિરના પગથીયા પાસે ઉત્તર તરફ ભેરવનું નાનું મંદિર છે ત્યાં કુકડો લઈ બેસે છે. આ કુકડો તેને ચીડી બતાવી ઉપર ૦-૧-૦ આપવાથી મળે છે. તે લઈ માતાજીમાં છુટો રમતો મૂકી દે છે, તે પછી તે કમાળીયો પાછો કુકડો લઈ લે છે. આ વ્યવસ્થા સરકાર તરફથી જ છે અને તેની રકમ રૂ. ૧-૦ માત્રના ધર્માદાની ઉપજમાં જ જાય છે.

ભવાઈ—માતાજીના ચાચરમાં કેટલીક પુનમોએ ભવાઈ થાય છે. આ માગશરમાં વીરમગામના સંગની ભવાઈ હતી. મહામાં કડીવાળા સંધની ભવાઈ થાય છે. ફાગણ, અને અશાઠ અમદાવાદની અને ચૈત્ર ને આસોમાં વીરમગામની ભવાઈ થાય છે. માતાજીના મંદિરની સામે જ વલ્લભમઃજીનું મકાન છે. આ વલ્લભધોળા કરીને માતાજીના ભક્ત

થઈ ગયા છે તેમના વંશજોના કબજામાં આ મકાન છે. આ મકાનના ઓટલા ઉપર ઉત્તર તરફ હનુમાનજીનું દેરું છે.

માતાજીની ગાદી—આ સ્થળે પહેલાં વરખડીનું મોટું જંગલ હતું અને ત્યાં વરખડીનાં ઘણાં ઝાડ હતાં, અને ચોર લુંટારાઓ પણ ઘણા રહેતા એમ કહેવાય છે. આ પ્રદેશ ચુંવાળ ગણાય છે. મંદિરની આબુખાબુ વિશાળ જગા છે. ઉત્તર તરફ કોટની રાંગે ઉતાડ્યો ઉતરી શકે તેવી ધર્મશાળા છે. મંદિરથી દક્ષિણ તરફ મોટો દરવાજો છે તેના મેડા ઉપર ચોઘડીયાં વગાડનારા બેસી નોખત ને ચોઘડીયાં વગાડે છે. ત્યાંથી આગળ થોડી મોદી વિગેરેની દુકાનો છે તે બજાર ગણાય છે. આ દરવાજા પાસે જ પૂર્વ તરફ અંદરના કંપાઉન્ડમાં કારભારીને રહેવાનું સ્થાન અને તેમની ઓફીસ છે. ત્યાં માતાજીની ગાદી છે. ઉપરના ભાગમાં કારભારી રહે છે અને તળે ઓફીસ કરે છે. આ મકાન સામે જમદારખાનું છે ત્યાં માતાજીના શણગાર અને પૈસાટકા રહે છે.

માતાજીના અગ્નિકુંડથી ઉત્તર તરફ અષ્ટકાણુ દીપમાળ છે. તે ઉપર ખુલ્લો ધુમટ છે. તે ઉપર ન્યારે દીવા થાય છે ત્યારે ઝગઝગાટ થઈ રહે છે. જે મોટો દરવાજો છે તેના ઉપર મેડો છે. ત્યાં નોખત અને ચોઘડીયાં વાગે છે. કોટના ધુરજ ઉપરથી ચારે બાજુ સપાટ પ્રદેશ જોવાય છે. અહિંથી શંખલપુર ગામ નજીકમાં છે. અને તેંસ અથવા બેચર તો પાસે જ છે.

બજાર—અહિં ઉતરવા માટે ઘણી ધર્મશાળાઓ છે માતાજીના દક્ષિણ તરફના દરવાજા બહાર મોદીયોની દુકાનો છે, શાક પણ ત્યાં છુટકે વેચાય છે. દુકાનો દસ બારેક છે, તેમાં કેટલીક પાન બીડીની, ચહાની હોટલ, છખીઓવાળા, રમકડાંવાળા, મોદીની, કંકુ, શ્રીફળ વિગેરે પુંજપાની દુકાનો છે. તે બજાર કહેવાય છે.

ધર્મશાળાઓ—મોટા દરવાજાથી નજીકમાં આગળ જતાં અમદાવાદવાળાં શેઠાણી બાઈ જેઠાર શેઠ બાપાલાલ બેચરદાસની વિધવાની વિશાળ ને સુંદર ધર્મશાળા છે.

આ ધર્મશાળા સિવાય શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર તરફથી બે ધર્મશાળાઓ બંધાવેલી છે. અમદાવાદના શેઠ મોતીલાલ હીરાભાઈએ સરકારી ધર્મશાળાની પાસે પૂર્વમાં મોટી ધર્મશાળા પથ્થરબંધી બંધાવેલી છે, તેમ માનસરોવર ઉપર જ મુંબાઇના શેઠ નાનાલાલ મંછારામની પણ ધર્મશાળા છે. આ ધર્મશાળાઓમાં પણ યાત્રાળુઓને ઉતરવાની સારી સગવડો છે. તે સિવાય શેઠાણી બાઈ જેઠારની ધર્મશાળા પાછળ તેમ તેનાથી ઉત્તરમાં તેમ જ માનસરોવર ઉપર હાલમાં ધર્મશાળાઓ બંધાય છે. વળી અહિં સોનીની નાતની, લવારની નાતની વિગેરે કેટલીક નાતવાળાઓએ પણ ધર્મશાળાઓ બંધાવેલી છે.

અહિં યાત્રાળુઓ ધણે ભાગે ધર્મશાળામાં જ ઉતરે છે. ગોર લોકોને ત્યાં ઉતરવાનો રીવાજ નથી. કારણ કે અહિં આજુબાજુના ગામડામાંના બ્રાહ્મણો આવી ગોરપદ્મ કરે છે. તે લોકો સ્થવારમાં બેઠા આવે છે, અને સાંજે જતા રહે છે. સ્ટેશન ઉપર મળુરો મળી શકે છે, રસ્તામાં ગોર લોકો તેમ મોદીયો મળે છે, તે યાત્રાળુઓને ધર્મશાળામાં ઉતરવાની વ્યવસ્થા કરી આપે છે. મોદીને ત્યાંથી સીધુ લેવાથી તેજ મોદી પાણીનાં તેમ રાંધવાનાં વાસણો ભાડે આપે છે. ગોર હેરા ફેરા ખાય અને બ્રાહ્મણો વિગેરે જમાડવા હોય તો તે લાવે છે.

માનસરોવર—માતાજીના મંદિરથી આશરે ત્રણ તરફ દરવાજો છે, ત્યાં આગળ માનસરોવર નામનો જીની બાંધણીનો કુંડ છે. તે કુંડની ત્રણે બાજુ પગથીયાં છે. યાત્રાળુઓ આ કુંડમાં સ્નાન કરી પછી માતાજીનાં દર્શન કરવા જાય છે. આ કુંડમાં સ્નાન કરવાથી આશ્ર-

ચક્રારક રીતે રોગ મટે છે એમ કહેવાય છે. તેથી તેનો મહિમા ધણો છે. દરવાજામાં જ મોખરે શ્રીફળવાળા, અને દીવા માટે ઘી વેચનાર કમાળીઆ એસે છે. મુખ્ય દ્વાર પાસે હારપુષ્પ પણ મળે છે. માનસ-રોવરમાં સ્નાન કરવાનું ધણું મહાત્મ ગણાય છે. પહેલાં આ સ્થળે એક તક્ષાવડી હતી, પહેલાં કાલરીના સોલ્લંકી વંશમાં એક રાજાને કુંવરી થઈ તેને તેની માતાએ પુત્ર જન્મ્યો છે એમ કહી છોકરાનાં કપડાં પહે-રાવી રાખ્યાં અને કુંવર તરીકે ગણાવા લાગી. તેનું પાટણના ચાવડા રજપુતની કુંવરી સાથે લગ્ન કર્યું, જ્યારે તે કુંવરી સાસરે આવી ત્યારે તેને ખખર પડી કે: આ કુંવર નથી પણ કુંવરી છે, આ વાત જાહેર થવાના ડરથી તે કુંવર તરીકે રહેલી કુંવરી ઘોડા ઉપર બેસી મરવાનો નિશ્ચય કરી ત્યાંથી નાસી છૂટી. અહિં પહેલાં વન હતું ત્યાં આવી. તે વખતે આ તક્ષાવડીમાં એક કુતરી પડીને બહાર નીકળી તો તે કુતરો થયો, તેથી પેલી કુંવરીએ પોતાની ઘોડી તક્ષાવડીમાં નહવરાવી બહાર કાઢી, તો તે ઘોડો થયો, તેથી તે કુંવરીએ પણ આ તક્ષાવડીમાં સ્નાન કર્યું, તેથી તે પુરુષ થઈ ગયો. આવું આ તક્ષાવડીનું મહાત્મ્ય જણાતાં ત્યાં કુંડ કરાવ્યો. તે જ સ્થળે શ્રીમંત માનાજીરાવ ગાયકવાડે મોટો અને પાકો કુંડ બંધાવ્યો, તે હાલ માનસરોવર તરીકે ઓળખાય છે.

બાધા-માનસરોવરમાં સ્નાન કરી યાત્રાળુઓ માતાજીના મંદિરમાં દર્શનાર્થે આવે છે જેમને બાધા હોય છે તે ત્યાં લટજ પાસે બાધા છોડાવે છે. જેમને છોકરાંની બાધા ઉતરાવવાની હોય એટલે વાળ ઉતરાવના હોય તેઓ પ્રથમ ત્યાં મંદિરમાં લટજ પાસે લટ ઉતરાવે છે. બાધા માટે લટજને શું લેવું તેના સરકાર તરફથી નિયમો ધડેલા છે. તેનું પાટીયું મંદિરમાં ચઢતાં જ પગથીયાં પાસે બાળુમાં ચોઢેલું છે. તે પ્રમાણે નીચે પ્રમાણે લે છે.

માથાના વાળ ઉતારવાની બાધા માટે ૦—૬—૦

તે સિવાય બીજી છુટક ગમે તેવી બાધા, જેવી કે સાકર, ઘી, ખાંડ ટોપર ન ખાવાની, બેડીની બાધા વિગેરે માટે ૦—૨—૦

માતાજીને આંગી ચઢાવવા માટે ૦—૪—૦

મરઘડો રમતો મૂકવા માટે રૂ. ૧ કારભારીને આપી પહેાંચ લઘુ મરઘડો લઘુ રમતો મૂકાય છે, તે માટે ૧—૦—૦

ગોળ, ખાંડ, ધાતુ કે જવાહીરથી છોકરાં તોળવાની બાધા હોય તો તે બદલ ૦—૪—૦

કપડું, તથા સોના રૂપાના દાગીનામાં અઢી રૂપિયા સુધીની રકમ કંટ્રાક્ટર લે છે. તેથી વધારે હોય તો માજીની તીજેરીમાં જાય છે.

આ વખતે બાધાની રકમ સૌ સૌની ખુશી પ્રમાણે આપે છે, બાધા ઉતરાવા માટે બટજી ઉપરની રકમ લેછે તે ઉપરાંત સીધું માગે છે અને તે સીધા બદલ દર સીધે ૦—૮—૦ થી રૂ. ૧—૦—૦ સુધી, એકથી ૧૦ સીધાં સુધીની ખુશી પડે તે રકમ ત્યાં પાસે પડેલી પેટીમાં નંખાવે છે. બટજી તરફથી યાત્રાળુઓને કાંઈ પ્રકારની કનડગત કે હેરાનગતી નથી. યાત્રાળુઓ પાસે અહિં કાંઈ જાતનો વેરાલેવામાં આવતો નથી. રોકડ બેટ રૂ. ૧૦૦ સુધીની રકમ ઇજારદાર લે છે, તેથી વધુ રકમ માજીની તીજેરીમાં જાય છે.

માતાજીની ઉપજનો ઇજારો—બાધા, માનતા વિગેરે માટે માતાજીને જે રકમ યાત્રાળુઓ આપે છે તેની ઉપજ ગોસાળ એ નામથી જોળખાય છે. આ ઉપજનો દર વર્ષે સરકાર તરફથી ઇજારો અપાય છે અને ઇજારાની જે રકમ ઉપજે તેમાંથી સદાવત અપાય છે. અને કુતરોને ચેટલા ન ખાય છે. સદાવત આપતાં જે રકમ વધે છે તે દસ અંની કાલરીના સોલંકી ગરાસીયાની અને છ આની કમાલીયાની એ પ્રમાણે વહેંચી આપવામાં આવે છે. ગોસાળની ઉપજમાંથી બાધા

સાધુ, બિખારી વિગેરે પૈકી જે માગે તેને સીધું વર્ષમાં એક વખત ઠરેલા ધોરણ પ્રમાણે અપાય છે.

ઈન્નરદાર ભટ્ટ—જે માણસ ઈન્નરો રાખે છે. તે જ ભટ્ટ તરીકે માતાજીના મુખ્ય દાર પાસે બેસે છે અને બાધા વિગેરે માટેની ઉપજ લે છે. તેમના તરફથી બ્રાહ્મણ ત્યાં બેસે છે, તે બાધા છોડાવે છે, ચાંદ્રા કરે છે, શ્રીફળ વધેરે છે, સીધાંના પૈસા, બાધાના પૈસા વિગેરે ઉપજ લે છે.

અહિં આબુઆબુનાં ગામ—સંખત્રપુર, બેચર, કાલરી, ડોડીવારા, એ નજીક નજીક છે. બ્રાહ્મણો તે ગામોમાં રહે છે. અહિં કમાળીયાઓની વસ્તી વધુ છે. તેમ હીઝડા પણ રહે છે. તે લોકો યાત્રાળુઓ પાસે બાધા ઉતરાવ્યા બદલ કાંઈક આશા રાખે છે, તેમ રસોઈ કરી હોય તો જમવા કે પીરસણ લેવા આવે છે.

અહિં દર પુનમે મેળા ભરાય છે. હવે તો ઠેક ગાડી થયેલી હોવાથી તેમ યાત્રાળુઓને ઘણી સવડ હોવાથી દર્શન કરવા ઘણા આવે છે.

તેમાં ચૈત્રી, અશાડી, આસોની, માગશરની અને ફાગણની એ પુનમે મોટી ગણાય છે. ચૈત્રી પુનમે મોટો મેળો ભરાય છે. આ વખતે વીસ પચીસહજાર યાત્રાળુઓ આવે છે. ચુંવાળના આબુઆબુના ગામડાના લોકો ગાડાં બેડી બેડીને આવે છે. અશાડમાં અમદાવાદના બાંચી, કડીયા અને કન્સારા વિગેરે લોકો સંગ કહાડી આવે છે. માગશરમાં વીરમગામનો સંગ અને મહામાં કડીનો સંગ આવે છે, કાર્તિક, પોષ, મહા, વૈશાખ, જેઠ, શ્રાવણ અને ભાદરવાની એમ ૭ પુનમે નાની ગણાય છે, તે વખતે થોડા લોકો યાત્રાર્થે આવે છે.

દર પુનમે તેમજ નવરાત્રીની આઠમ અને દશરા ઉપર માતાજીની ભોગમૂર્તિ પધરાવી શણગાર થાય છે. અને રાતના ટાવાગે મૂર્તિને પાલખીમાં પધરાવી, દક્ષિણ તરફના મોટા દરવાજામાં થઈ માજીનો

રધોડો નીકળે છે. ત્યાંથી સડકે થઇ માનસરોવર જાય છે, ત્યાં પા-
ખી નીચે ઉતારી માજીની આરતી થાય છે, પછી ત્યાંથી સવારી
પાછી ફરી નાના દરવાજામાં થઇ દેવળમાં પાછી આવે છે. તેમાં ચૈત્ર
પને આસો માસની પુનમના વરધોડા મોટા હોય છે. તે વખતે માજીનો
રધોડો ત્યાંથી એકાદ ગાઉ ઉપર આવેલા શંખલપુર ગામે જાય છે.
ત્યાં માતાનું સ્થાન છે, અને ત્યાંથી રાતના બાર ઉપર બે વાગ્યાના
મારે પાછો આવે છે.

દીવાળીમાં ધનતેરસથી તે પડવા સુધી થાળ ધરાવ્યા પછી શણ-
ાર ચઢાવવામાં આવે છે. તે રાતના નવ વાગ્યા સુધી રહે છે. નવરા-
ત્રીમાં માજીનું નવરાત્ર બેસાડવું પડે છે. અને તે બાબત આડમને
વસે હોમ હવન કરવામાં આવે છે.

અહીં સરકાર તરફથી માતાજીની ઉપજનો વહીવટ કરવા કારભારી
હે છે. કારભારી મી. મોતીલાલ જે જાતે નામર વાણીયા છે અને
સરાના વતની છે. કારભારી દેવમંદિરને લાયક છે, શાંત છે અને ચા-
ખાણોની સગવડ સાચવી શકે તેવા વ્યવહારકુશળ છે. આવા પવિત્ર
થળે તો આવા કારભારીઓ જ જોઈએ.

અહિંના ગોર લોકો પણ ખીજાં સ્થળો જેવા નથી હોતા. તેઓ
મારા અને કાંઈપણ કનડગત ન કરનારા હોય છે.

આ સ્થાનને કેટલાક ગાયત્રીદેવીનું મંદિર માને છે. તેમાં મૂર્તિ
થી પણ બાળાયત્ર છે અને મંત્રનું જ પુજન થાય છે.

મહાત્મ્ય—આ સ્થળે પહેલાં વરખડીનાં ધણાં ઝાડોનું વન હતું.
જુ પણ વરખડીનાં ઝાડો આ પ્રદેશમાં ધણાં છે. હુંટારાઓ ધણા
હોતા. અહિં જ્યાં માતાજીનું આદિસ્થાન છે ત્યાં નાનું ઘંટો ગોડવી
મંદિર કરેલું હતું. ગોવાળીયાઓ ઢોરાં ચારવા આવતા અને આ નાની

દેરી પાસે દીવો કરી દેવીનાં ભજન ગાઇ, ડાખત્રાં વગાડી આનંદ કરતા. એક વખતે શ્રીમંત માનાજીરાવ ગાયકવાડ કે જે કડી પ્રાંતના સુખા હતા, તે હુંટારાઓની શોધ કરવા આ જંગલમાં આવી ચઢ્યા, તેમને આ નાનું દેર અને કુંડ જોઇ આનંદ થયો, તેમને પાકુ થયું હતું, તેથી માતાના પુખ્તરીએ તેમને માતાની બાધા આપી અને પાડા ઉપર કુંડની માટીનો ગારો ચોપડવા કહ્યું. આ વખતે માનાજીરાવે કહ્યું કે, મને પાકુ મટશે અને રાજ્ય મળશે તો હું માજીનું નવું મંદિર બંધાવીશ. તે બાધાથી માનાજીરાવનું પાકુ મટ્યું તેથી તેમને માતાજી ઉપર વિશેષ શ્રદ્ધા ચોટી, અને તે પછી રાજ્ય પણ મળ્યું. તેથી તેમણે હાલનું મોટું દેવળ બંધાવી તેને ફરતો મોટો કોટ ચણાવી, માનસરોવરનો કુંડ ફરીથી બંધાવ્યો.

તેમજ માતાજીની પૂજા, નૈવેદ્ય તથા બીજાં ખર્ચ માટે ખેચર, શંખલપુર અને ડોડીવાડા એ ત્રણ ગામ ધર્મોદા તરીકે માતાજીને અર્પણ કર્યાં. આ ગામોની ઉપજ માતાજીના વૈભવમાં વપરાય છે. આ પછી માતાજીનું મહાત્મ્ય વધ્યું અને આ સ્થળ માતાજીનું મોટું ધામ ગણાવા લાગ્યું.

દેવળની નજીકમાં કોટને લગતા મકાનની ભીંત ઉપર નીચે પ્રમાણે લેખ છે.

“ શ્રી બહુચરાયૈ નમઃસજ્યતિ સિંધુર-વદનો દેવો યત્પાદપંકજસ્મ-
રણમ્ ! વાસરમણિરિવ તમસાં રાશિં નાશયતિ વિધ્નાનામ ॥ સંવત
૧૮૩૯ વર્ષે શકે ૧૭૦૫ પ્રવર્તમાને વૈશાખ માસે કૃષ્ણપક્ષે દશમ્યાં
રુવિવાસરે તદ્દિને રાજધિરાજ શ્રીમંત દામસિંહ તત્સુત સેના ખાસખેલ
શ્રી ફતેસિંહરાવ તસ્યાનુજ શ્રીમંત માનાજીરાવ ગાયકવાડે શ્રી બહુચરાજી-
ની આજ્ઞાથી નવીન મંડપ સિદ્ધ કરાવ્યો છે. તે મંડપની પ્રતિષ્ઠા કરવા

માટે શ્રીમતે પોતાના આશ્રિત ધરના આત્મણુ અમદાવાદથી રાજગુરુના આત્મણુ નથુ ભટ તથા આત્મણુ સાઠોદરા હરિભાઈ પાઠક વિગેરે આત્મણુ મોકલી પ્રતિષ્ઠા કરાવી છે. મંડપના કારીગર પાટણના ગર ચક્રુ માધવ તથા ગર જગજીવન ભૂલા તથા છુઆર એ મંડપના કામ ઉપર આત્મણુ શ્રીમાલી વ્યાસ અંબારામ વિજેરામ શ્રી વડોદરાના એ મંડપ પરિપૂર્ણ આશ્વિન સુદી ૧૦ તિથી રવિવાસરે તદ્દિને પૂર્ણ થયો છે. તસ્ય દ્રવ્ય રૂપિયા ૬૫૨૫, થયા છે.”

આ દેવીને ગાયત્રીદેવી પણ કહે છે. તે સંબંધમાં ભાગવતમાં કહ્યું છે કે. ”

इति प्रमाशतं देवी, माया भगवती भुवि।

बहुनाम निकेतेषु नाथा बभुवहः॥

શકિતરૂપી માતાજીએ ઘણા રાક્ષસોનો સંહાર કર્યો તેથી તે ‘બહુ’ અને ઘણા પ્રવાસ કરવાની જેનામાં શક્તિ હોવાથી ‘ચર’ તેમ ઘણા ભક્ષ કરવાથી ‘ચરી’ મળી ‘બહુચર’ કે ‘બહુચરી’ નામ પડ્યું કહેવાય છે. આરાસુરની અંખા માતા કરતાં શ્રી બહુચરાજી બહુ આધુનક છે તોપણ મહાત્મ્ય ઓછું નથી. બહુચરાજી સાથે ચુંવાળ રજપૂતોનો સંબંધ છુટો પાડી શકાય તેમ નથી.

અમદાવાદના વલ્લભભટ કરીને મેવાડા આત્મણુ થઈ ગયા તેમણે સને ૧૭૪૪ માં બહુચરાજીની સ્તુતિની ઘણી ગરબીયો બનાવી છે.

અઘ્લાઉદીન ખુનિ હિંદુઓનાં દેવળ તોડતો હતો તે એક વખતે સૈન્ય સાથે અહિ આવેલો. તે વખતે માતાજીના મરઘડાં અહિં ફરતાં હતાં તે કોઈ મુસલમાન સૈનિકે લઈ મારી નાંખી તેલમાં તળી તેનો ભક્ષ કર્યો, તે સ્થવારમાં ચાર વાગે તેના પેટમાં ‘કુકડેકુક’ બોલી ચાંચથી

પટ ચીરી બહાર નીકળ્યો, ને સૈનિક મરી ગયો, તે જોઈ બાદશાહને
પણ માતાજીનું મહાત્મ્ય સમજાયું અને માતાજી પાસે કાકાવાલા કરી
ક્ષમા માગી મૂર્તિ ખંડન કરવાનું માંડી વાળ્યું તે ઉપરથી કહેવાય છે કે:-

કુકડિયા ભોજન કીયા, તળીયાં તેજાં તાય,
મ્લેચ્છોના ઘટ માંછ, તેં બોલાવ્યા બેચરા.

આ ઉપરથી કોઇ માણસ ખીજનું લહેણું ન આપે તો કહે છે
કે: “ જોજો તને બહુચરાજીના કુકડાની પેઠે થઇ પડતું.”

પહેલાં ત્યારે અહિં વરખડીનું જંગલ હતું ને માત્ર રખારી
લોકો દોર ચારવા અહિં આવતા. અહિં એક બાવો રહેતો હતો. તેમ
માજીનું ઇંટો ગોડવી નાનું સરખું મંદિર બંધાવ્યું હતું. ગોવાળીઆઓ
અહિં ભેગા થઇ માજીનાં ભજન ગાતા. એક વખતે મુગલબાદશાહને
સરદાર અહિં આવી લોકોને કહેવા લાગ્યો કે: અરે ! આ શો ઢાંગ
કરો છો ? તમારી માતા સાચી હોય તો ચમત્કાર બતાવો. તમે આ
બહિને જીવારના ઠોડા બાક્યા છે તેથી શું તમારી દેવી જમી રહેશે ?
તે સાંભળી એક ગોવાળે કહ્યું કે: હા અમે અને દેવી જમી શકીશું. ત્યારે
સરદારે કહ્યું કે: તમારાં દેવી સાચાં હોય તો અમારું લક્ષ્મર જમાડો, તે
વાત કબુલ કરી ‘બહુચર માતકી જય’ બોલાવી. તેથી મુસલમાન
સરદારનું સૈન્ય અહિં દોડી આવ્યું. તેમને સરદારે કહ્યું કે: તમારે અહિં
જમવાનું છે, તે પછી ગોવાળોએ બધા સૈનિકોને જમાડ્યા. પણ
પાત્રમાંના ઠોડા ખૂટ્યા નહિ. આ જોઇ તે સરદાર પણ માજીને પગે
લાગી આશ્ચર્ય પામ્યો અને ત્યાંથી ચાલતો થયો.

માતાજીનું મહાત્મ્ય ગુજરાતમાં ઘણું છે. ઘણા ભાવિક હિંદુઓ
તો દર પુનમે માજીનાં દર્શન કરવા જાય છે. ઘણા પ્રજા થવાની
બાધા રાખે છે. સર્વની મનોકામના માજી પૂરે છે. જેનો પણ બહુચરાજી

માતાને માને છે. માતાની ઉપજનો જોણે ઇજારો રાખ્યો હોય તે ભટજી તરીકે ગણાય છે. બાધા વિગેરેના પૈસા તે લે છે. પૂજારી બ્રાહ્મણ છે. પણ નોખત વગાડનાર તેમ બીજા નોકરો કમાળીયા છે.

કમાળીયા—એચર, શંખલપુર એ વિગેરે ગામમાં કમાળીયાઓની વસ્તી ૧૦૦ ની અંદર છે. તેઓ પોતાને માતાએ ઉત્પન્ન કર્યા છે એમ માને છે, તેઓ હિંદુ તરીકે રહે છે પણ મુસલમાની ધર્મ પાળે છે. કહે છે કે તેમને અલ્લાહદીને જોરજીલમથી વટાવ્યા છે. તેમને મરણ પ્રસંગે બાળવાને બદલે દાટવામાં આવે છે. તે લોકો માતાજીના સેવક તરીકે ગણાય છે, અને માતાજીની ઉપજમાંથી તેમને હક મળે છે. પહેલાં તે બહુચરાજીની પૂજા કરતા. ત્રિશૂળ હાથમાં લઇ કરતા. માતાજીને જે ભેટ આવતી તે પહેલાં કમાળીયા લેતા. કહે છે કે કમાલી નામનો એક મોટો ભક્ત થઇ ગયો, તેને હિંદુ અને મુસલમાન બન્ને શિષ્યો હતા. ન્યારે તે કમાલીભક્ત મરી ગયો ત્યારે તેના હિંદુ શિષ્યો કહે કે અમે બાળીએ અને મુસલમાન શિષ્યો કહે કે અમે દાટીએ. પછી કાંઈએ કહ્યું કે એક બાળુ કબર અને બીજી બાળુ ચિતા કરાવો પછી આ શબ ઉપરથી કફન ઉડીને જે તરફ પડે તેમ કરવું. પછી તેમ કરતાં કફન ઉડીને કબર ઉપર પડ્યું. તેથી તેની ઉત્તરક્રિયા મુસલમાન ધર્મ પ્રમાણે કરી અને ત્યાર પછી કમાલીના હિંદુ શિષ્યોમાં પણ પછી પોતાના મરણ પ્રસંગે શબ દાટવાની પ્રથા શરૂ થઈ. તેથી તે બીજા હિંદુઓથી છુટા પડ્યા અને કમાલિયા એ નામથી ઓળખાવા લાગ્યા. તેમને એક હાથે બંગડી રાખવા ને એક બાળુ મુછ રાખવા આજ્ઞા કરી માજીએ પાસે રાખ્યા છે એમ કહે છે, મરણ વખતે મુસલમાની ક્રિયા કરે છે ને પરણતી વખતે ચોરીને સરધસ બને કરે છે. તેમને બૈરી છોકરાં વિગેરે હોય છે.

હીજડા કે પાવૈયા—જેમ કમાલિયા માતાજીના સેવક ગણાય છે તેમ અહિં પાવૈયા અથવા હીજડા પણ માતાજીના સેવક ગણાય છે. તેઓ જૈરાંનાં બુધડાં પહેરે છે, તાળી પાડે છે. અને યાત્રાળુઓ પાસે માતાની બાધા વિગેરે માટે દાન માગે છે. તેમના સંબંધમાં કહેવાય છે કે: મહાભારત વખતે ભિષ્મપિતામહે અંબા, અંગિકા અને અંબાલિકા એ ત્રણ કન્યાઓનું હરણ કર્યું હતું. અંબાને પાછીકાઠી મુકવાથી તે બળી મૂઘ જેનો બીજો અવતાર શીખંડીનો થયો. શિખંડી વ્યંડળ (નપુષક) હતો અને તેના હાથે ભિષ્મપિતામહનું મોત હતું. પણ નપુષકના હાથનું બાણ વાગવાથી પિતામહની અસદ્ગતિ થાય, માટે તેને પુરુષત્વ મેળવી આવવા મોકલ્યો હતો. તે ફરતો ફરતો હાલ જ્યાં બહુચરાજીનું સ્થાન છે તે વનમાં આવ્યો. અહિં માનસરોવર ઉપર તે વખતે યક્ષો ફરતા હોવાથી એક યક્ષે શીખંડીને અહિં આવવાનું કારણ પૂછ્યું. તેથી શીખંડીએ પુરુષત્વ-મેળવવા આવ્યો છું એ વાત જણાવ્યાથી યક્ષે પોતાનું પુરુષત્વ શીખંડીને આપવાનું અને શીખંડીનું વ્યંડળપાણું પોતે તેનું કાય થતા મુઘી લેવાનું આદેશ નક્કી કરેલું. શીખંડી પુરુષત્વ મેળવી બુદ્ધિમાં ભિષ્મપિતામહને મારી આ રથજે યક્ષને પુરુષત્વ પાછું આપવા આવતો હતો ત્યાં રસ્તામાં યક્ષના ગુરુ મળ્યા. તેણે શીખંડીને આવવાનું કારણ પૂછતાં પોતે યક્ષ પાસેથી પુરુષત્વપાણું થોડા વખત માટે ઉછીનું લઈ ગયેલો તે પાછું આપવા આવ્યો છું એમ કહ્યું: તેથી યક્ષે પોતાની આજ્ઞા વગર શીખંડીને પુરુષત્વ આપ્યું માટે ગુરુએ યક્ષ ઉપર ગુસ્સે થઈ ત્રાપ આપ્યો કે: તમારા એક બીજના સંકલ્પ પ્રમાણે યક્ષને જે વ્યંડળપાણું મળ્યું છે તે કાયમ રહો. એ ઉપરથી યક્ષ વ્યંડળ (હીજડો) થયો. તે ક્ષતડો બન્યો કે જેથી હાલ પણ અહિં ક્ષતડા-પાવૈયા કે હીજડા હોવાનું તેઓનું મૂળ સ્થાન ગણાય છે. પહેલાં

અહિં બાળકોને લઈ જઈ હીજડા કરતા પણ હવે તો સરકારે તે રૂ. ૨ રીવાજ બંધ કર્યો છે. અને તેથી હીજડાની સંખ્યા પણ કમતી થઈ ગઈ છે.

વિક્રમરાજના વખતમાં એક નપુષક બ્રાહ્મણ અહિં માતાના આશ્રમે આવી દેવીના પ્રતાપે પુરુષાર્થ પામ્યો હતો એમ કહેવાય છે.

આ સ્થળે માનસરોવરમાં સ્નાન કર્યાથી સ્ત્રીનો પુરુષ થયો હતો તે સંબંધમાં કહેવાય છે કે: કાલરી ગામના સોલંકી રજપૂત અને પાટણના ચાવડા રજપૂત બંને શિકારે નીકળેલા તેમને મિત્રાચારી થતાં વાત થઈ કે બંનેની રાણીઓને ગર્ભ છે માટે તેમાંથી જેને પુત્ર થાય તેણે બીજાની પુત્રી વેરે પરણાવવો. આ પછી ચાવડાની રાણીને પુત્રી થયાના સમાચાર સોલંકી રજપૂતને મળ્યા પછી સોલંકીની રાણીને પુત્રી થયા છતાં તે વાત જાની રાખી પુત્ર થયો છે એવી વાત કરી. કરાર પ્રમાણે બંને બાળકોનાં લગ્ન કર્યાં, પાટણના ચાવડાએ પોતાની પુત્રીને કરાલી ગામે સાસરે મોકલી. ત્યારે સોલંકી પુત્ર થઈ પરણેલ પણ તે સ્ત્રી છે એવી ચાવડાની કુંવરીને જાણ થઈ, તેથી તે નિરાશ થઈ કાઢને કાંઈ કહ્યા વગર ઉદાસ રહેવા લાગી. તે જ્યારે પીયેર ગઈ ત્યારે તેણે તે વાત પોતાની માને જણાવી. તે વાત ચાવડા પાસે આવતાં તેણે જમાઈની ખાત્રી કરવા સવાર મોકલી તેડાવી મંગાવ્યો. સોલંકી કુંવરી-કુંવરનો વેશ ધારણ કરી પાળેલી કુતરી સાથે લઈ ઘોડી ઉપર બેસી ત્યાં આવ્યો. ત્યાં ઉતારો આપ્યો, સારો સત્કાર કર્યો. સહવારમાં ન્હાવા પાણી આપી ચાવડો રાજ ખાત્રી કરવા તેની પાસે બેઠો. ન્હાતી વખતે સ્ત્રી છે એમ જણાતાં તે નાસી ન જાય માટે પહેરા ચારે બાજુ મૂકી દીધા. અને તેને પકડવા હુકમ કર્યો. આ વાતની તે કુંવરીને ખબર પડતાં તે એકદમ ઘોડી ઉપર સવાર થઈ ઉઘાડી તલવારે કીલ્લો ઠેકાવી ત્યાંથી ચાલી નીકળી. જતાં જતાં અહિં વરખ-

ડીનું જંગલ હતું ત્યાં આવી ચઢી, અને માતાજીની નાની દેરી પાસે મૂકામ કરી વિશ્રાંતિ લેવા બેઠી, તેની સાથે પાળેલી કુતરી હતી તે અહિં પાસે નાનું તળાવ હતું તેમાં ન્હાવા લાગી, બહાર આવતાં તે કુતરો થયો. તે રાજપુત્રીએ જોઈ પોતાની ઘોડીને ન્હરાવી તો તે ઘોડો થયો. આથી અન્યથા પામી અને પોતે તે તલાવમાં ન્હાવા ઉતરો, ન્હાઈ આવતાં સ્ત્રી મટી પુરુષ થયો તેથી આ અમતકારી સ્થળથી ધણી વિસ્મય પામી માતાજીને પગે લાગી. આ તલાવકું હતું તેજ પછી પાંકા કુંડ બંધાવ્યાથી માનસરોવર કહેવાય છે.

સોલંકી સ્ત્રી મટી પુરુષ થતાં તે ઘોડો ઉપર બેસી પાછો આવડા સામે લડવા ગયો. તો ત્યાં તેને મૂંઝ સાથે પુરુષના વેશમાં જોઈ રાજાને આશ્ચર્ય થયું અને પોતે પરીક્ષા કરવામાં ભૂલ કરી છે એમ માની જમાઇની માફી માગી. પણ સોલંકી જમાઇએ કહ્યું કે: એ સર્વ માતાજીના મહા પ્રતાપથી બન્યું. તે સર્વ વાત કહી સંભળાવી. તે સાંભળી સસરો જમાઇ ફરી માતાજીનાં દર્શન કરવા અહિં આવ્યા અને દર્શન કરી માજીની પૂજા કરી. પછી ઘેર જઈ જમાઇને માન આપી પોતાની પુત્રી સાથે વિદાય કર્યા. આ કાલરીના ગરાશીયાઓનો પણ માતાજીની આવકમાં લક ગણાય છે.

માતાજીના કમાલીયા સેવક ગણાય છે. તેથી તેમનો માતાજીની ઉપજમાં લક છે. કમાલીયાઓ એક લાથે ચુડી રાખી એક બાજુની મૂંઝ રાખે છે તે પ્રમાણે ન વર્તવાથી સં. ૧૯૦૮ માં તોફાન થયું હતું. હજુ પણ સોલંકી ગરાશીયા લગ્ન કરીને માતાજીનાં દર્શન કર્યા પછી ઘેર જાય છે. એક વખતે તેમની સ્ત્રીયો માજીનાં દર્શન કરવા આવેલી તે વખતે કમાલીયાઓએ મશ્કરી કરી. જેથી તેમાંની એક બાઇએ કાલરી ગામે આવી, તે વાત કરી અને કહ્યું કે “ સોલંકીઓ,

તમે મરદ નથી, માણનાં દર્શને જતાં કમાલીઆઓ અમારી મશ્કરી કરે છે ને તમે શું સહન કરો છો ? ” આ સાંભળી સોલંકીઓએ કિલ્લા ઉપર ચઢી કમાલીઆઓને ઠેર માર્યા અને તેમના કેટલાક લેખ કપ્પળે કર્યા, પછી તકરાર ઉઠાવી કે માતાજીની ઉપજ તો અમારી છે, આ પછી નક્કી થયું કે બેચર ગામના રસ્તામાં કુવો છે, જેને હાલ ‘પડીવાવ’ કહે છે, ત્યાંથી એક તોપનો ધગધગતો ગરમ ગોળો હાથે તેણે ચોપડીને ઝાલવો તે શ્રી માણના મંદિર સુધી કમાલીઆ લાવે તો તેમનો હક્ક છે એમ માનવું. કમાલીયાઓએ તેમ કર્યું તેથી કમાલીયાનો હક્ક હર્યો. છતાં પણ ઉપજ લેવાની તકરાર ચાલુ રહી, છેવટે ન્યાયની ટ્રાટમાં ઠરાવ થયો કે ગરાસીયાનો દસ આની અને કમાલીયાઓનો છ આની ભાગ આવકના હિસ્સામાંથી આપવો. આ વખતે ગરાસીયાઓએ પાટણના ઇનામદાર અમરસંગજી ત્રીકમસંગજી ખારોટનાં નાણાં ઉપાડેલાં. તે નાણાં વસુલ ન થાય ત્યાં સુધી આવક તેમને આપેલી હોવાથી ગરાસીયાઓને આપવાની ઉપજ ખારોટ લે છે. માતાજીની આવકનો ઈન્નરો અપાય છે. તે ઈન્નરોમાંથી ઉપજની રકમમાંથી સદાવત અપાય છે ને કુતરાંને રોટલા અપાય છે. બાકી જે વધે છે તે કમાલીયા અને ગરાસીયા વતી ખારોટ લે છે.

માતાજીના મંદિરની ઉત્તર તરફ માતાજીનું નવાણુનું પાણી એક પથ્થરનો પાળીયો બેસાડેલો છે તે ઝીંચે છે. તે સંબંધમાં કહેવાય છે, કે: એક વાણીયે માણનાં દર્શન કરી પુત્ર ન હોવાથી પુત્ર થાય તેવી બાધા રાખી, અને કહ્યું કે: “ જો મને બે પુત્ર થશે તો એક પુત્ર તમારે પારે મૂકીશ. ” આ પછી તેને ઘેર ગયા પછી એક જ વખતે તેની સ્ત્રીને બે પુત્ર જન્મ્યા. બાળકો એક વર્ષનાં થતાં તે માતાનાં ર્શને આવ્યો, પણ બાધા પ્રમાણે એક છોકરો રમતો મૂકવાનો હતો

તે ન મૂક્યો. પશુ છોકરાના ભારેભાર રૂપિયા તોળીને ત્યાં ભેટ મૂક્યા. પછી માતાજીની પ્રદક્ષિણા ફરવા લાગ્યો, તે વખતે ફરતાં એક છોકરાને પથ્થરની ઠેસ વાગી અને તમ્મર ખાઇ નીચે પડ્યો, અને તરત મરણ પામ્યો. વાણીયાએ જાણ્યું કે આપણે ખાધા પ્રમાણે ન વરતવાથી આ છોકરો ખોયો, તે પછી ત્યાં તે છોકરાને બદલે પથ્થરની મૂર્તિ ધડાવી માજીનું નવણુ ઝીલવા બેસાડી છે તે હાલ પણ ત્યાં છે.

અહિં દવાખાનું છે અને સરકાર તરફથી પોલીસ થાણું છે. મેળા વખતે સુખા, નાયબસુખા, પોલીસ નાયબસુખા વિગેરે અમલદારો બદોબસ્ત કરવા આવે છે. મોટા દરવાજા આગળ બજાર છે ત્યાં સીધુ, કંકુ, શ્રીફળ, પુખ્તપાનો સામાન મળે છે. વળી મોટા દરવાજાથી થોડે આગળ જતાં માજીનો બગીચો છે, ત્યાં ફુલ ઝાડ છે તે મેદોસર તળાવની પાળ ઉપર છે. હાલ તલાવમાં પાણી નથી તેમ બગીચો સૂકાઇ ગયેલો જણાય છે. અહિં મજુરો જોઇતા મળી શકે છે. ખાવાનું આપવાથી ને કાંઈક રકમ આપ્યાથી પાણી ભરી લાવે છે, વાસણ માંજે છે વિગેરે કામ કરે છે. મીઠા પાણીના કુવા પણ પુરતા છે. કોટ આજીબાજી પીંપળા, લીમડા, વરખડી વિગેરેનાં ઝાડોની ઘટા ઠીક છે. બાગમાં સરકારી નોકરોને ઉતરવા માટે બંગલો છે. આ બગીચામાં ગણપતિનું મંદિર છે.

ખાધા વખતે કોઇ જાતની કનડગત થતી નથી. ખાધા વિગેરે માટે ભટજીને શું આપવું તે મોટું ચિત્રેલું બોર્ડ મંદિરના પગથીયાં પાસે જ ચોટલું છે, ખાધા ઉતરાવ્યા માટે ફાતડા, કમાળીયા અને ચોખ્ખદાર આશા કરે છે. તો તે વખતે ફાતડાને ત્રણ પૈસા, પરખીયાને ૧ પૈસો નગારચીને ૧ પૈસો, ચોખ્ખદારને ૧ પૈસો, આપવો પડે છે.

બાધા, શ્રીજીનાં દર્શન વિગેરે માટે કશો ત્રાસ નથી, પુંનરી, ભટજી, વિગેરે કોઈની કશી કનડગત નથી, કશો ટેક્ષ નથી સરકાર તરફથી કારભારી રહે છે તે પણ મિલનસાર છે.

ભોયણી.

રસ્તામાં ભોયણીનું સ્ટેશન આવે છે. અમે ત્યાં જૈનોનું મોટું દેરાસર હોવાથી ભોયણી ઉતર્યાં. સ્ટેશનથી લગભગ બે ત્રણ ખેતરવા દૂર ભોયણી ગામ છે. ગામમાં પેસતાં જ દેરાસરનો દરવાજો જણાય છે. દેરાસર ભવ્ય અને જોવા લાયક છે.

ભોયણી ગામના શીમાડામાં કેવળ પટેલના ખેતરમાં ખોદતાં શ્રી મલ્લિનાથની મૂર્તિ મળી આવી સંવત ૧૯૩૦ ના વૈશાક શુદ્ધ ૧૫ ને શુક્રવારે આ મૂર્તિ જડી આવી, પછી તેને ત્યાંથી ગામમાં લાવી એક ઘરમાં પધરાવી પછી ત્યાં હાલનું દેરાસર બંધાવી તેમાં સંવત ૧૯૪૩ ના મહા સુદ ૧૦ ને ગુરુવારે સને ૧૮૮૭ ના ફેબ્રુઆરીની ૩ જી તારીખે પધરાવ્યા. આ દેરાસરનો વહીવટ અમદાવાદવાળા શેઠ જમનાભાઈ ભગુભાઈ કરે છે તેમના તરફથી કારભારી વિગેરે રહે છે. દેરાસર સાચવવા માટે આરબો ગણેલા છે.

દેરાસર ભવ્ય છે. વચ્ચે મલ્લિનાથજીની સુંદર મૂર્તિ પદ્માસન વાળી બેસાડેલી છે. અને બે બાજુ કૌશિકજી મહારાજ છે. મંદિરમાં જમણી બાજુ હરનાથજી છે અને ડાબી બાજુ અજીતનાથ છે. વચ્ચે સભા મંડપ છે. તેના થાંભલા વિગેરેની કારીગરી ઉત્તમ છે. ઝુમ્મરો સુંદર લટકાવેલાં છે. સ્થળ બે ઘડી શાંતિ થાય તેવું છે સ્વચ્છતા જોઈએ તેવી છે. ત્યાં જૈનોને ઉતરવા માટે ધર્મશાળાઓની સગવડ પણ સારી છે. મંદિરની આજુબાજુ વિશાળ યોગાન છે. આ ગામ વીરમગામ તાલુકાનું છે. અહિં જૈનો ઘણા યાત્રાર્થે આવે છે.

સમાપ્ત.

વગર મુડીએ અને વગર મહેનતે ધનવાન થવું હોય તો મંગાવો.

ધનવાન [ચોથી આવૃત્તિ.]

જો તમે ધણા ધણા પ્રધા કરવા છતાં પણ દમડી દેખતા ન હો, વેપાર પ્રધા કે બીજા ઉદ્યોગમાં ધારેલો લાભ ન થતો હોય; ખેતીમાં વીસ પચીસ ધણું પકવવાની ઇચ્છા હોય, હુન્નરકળાનું સર્વોત્તમ જ્ઞાન મેળવી કળાકુશળ બનવું હોય, કામપણ પ્રધાની સાથે દળરો રૂપિયા મહેત્રામથી કમાઈ શકાય એવા શોધોને શીખવાની ઇચ્છા હોય, અને આજ જન્મમાં લાખો અને કરોડો ધનના સ્વામી બનવું હોય તો આજે જ આ પુસ્તક મંગાવી ઉપયોગ કરજો આ પુસ્તકના ઉપયોગીપણાના દળરો સરડીશીકેટ-મળ્યા છે. તેની અંદર તેર ભાગમાં ૨૬૦ પ્રકરણોમાં તમામ પ્રકારના જ્ઞાન નો શોધોનો અને કળાઓનો કમવાર સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. કી.૩.૧૦

ભાગ ૧ લો—ધનનું મહત્ત્વ જોમાં ૨૦ પ્રકરણ છે. ભાગ ૨ જો—જોમાં ૩૦ પ્રકરણ છે. જોમાં ધનવાન થવાને કેવી યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરવી તે છે. ભાગ ૩ જો—ધનવાની શોધ અને કયા પ્રધાથી ધનવાન થવાય છે તે, ભાગ ૪ જો—જુદા જુદા પ્રકારની નોકરની નોકરી કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરવી તે, ભાગ ૫ જો—વેપાર—ધનવાન થઈ શકાય તેવા અનેક મતના વેપારો. ભાગ ૬ જો—ખેતી—જમીનનો કસ શી રીતે વધારવો. ખાતર કયા પ્રકારનું કદ જમીનમાં કેટલું નાખવું વિગેરે. ઉપરાંત વરસાદ, પાણીની તંગાણ શી રીતે પરી પાડવી, જુદી જુદી જાતનાં અનાજ, તથા મરી મસાલા વિગેરેનું વાવંતર ક્યારે કેવી રીતે કરવું કે જોવી પેદાશ દર વરસ કરતાં દસ કે વીસ ધણી વધા શકે વિગેરે. ભાગ ૭ જો—ખતીજ પદાર્થોથી ધનની વૃદ્ધિ—સોનું, રૂપું વિગેરે માત્ર સંગ્રહી પ્રયોગ. ભાગ ૮ જો—ઝવેરાતનો વેપાર. ભાગ ૯ જો—હુન્નર ઉદ્યોગ—તેમાં તમામ પ્રકારના રંગ અનાવવાની રીત, રંગો રસાયનિક રીતે અનાવવાની કળા, કાગળ અનાવવાનો ઉદ્યોગ, કાચનો ઉદ્યોગ, માણુ અનાવવા, મિઝામતી અનાવવાની કીયા, ફોટોગ્રાફર અનાવવાનો પ્રધો, સીમેન્ટ અનાવવાની કીયા, વાર્નિશ, શાહી,

બટનો, હીવાસળીઓ—સોનું અને રૂપું બનાવવાના ૪૦ પ્રયોગો, વીજ-
ળીની બેટરા બનાવવી. ગીલેટ કરવાની સોનેરી અને ડાયોરી બૂકી બના-
વવાની રીત, વિગેરે હજારો ધેર બની શકે તેવા હુન્નરઉદ્યોગો કે જેમાંના
માત્ર એક જ હુન્નર હાથ કરી ધંધો કરનારે દર માસે હજારો રૂપિયા
કમાઈ શકે છે. ભાગ ૧૦ ઇંગ્લીશ દવાઓ—એસેન્સ, અર્ક, ટીચર, પેટન્ટ
દવાઓ, સારસાપરીલા, કોલેરા મીકચર, સીરપ હાઇપોફોસ્ફાઇટ ઓફ લાઇમ,
કોલેરા ફોર્મ, લાઇમ ન્યુસ, વીગેરે અનેક પેટન્ટ દવાઓ બનાવવાના નુસ્ખા
ધણા ખર્ચે મેળવી બહાર પાડ્યા છે. ભાગ ૧૧ આયુર્વેદીય દવાઓ—
કવાથો, યુર્ણો, ગોળાઓ, આસવો, બખો રસો, વિગેરે અનેક દેશી દવાઓ
બનાવવાના નુસ્ખાઓ. ભાગ ૧૨ ધનવાન બનાવનાર આખ્યાત્મક ઉપાયો.

ભાગ ૧૩ અનેક ગરીબમાંથી ધનવાન થયેલાના જીવનચરીત્રો વિ-
ગેરે ધનવાન બનાવનાર હજારો પ્રયોગોનો આ પુસ્તકમાં સંગ્રહ છે. કી.૩ ૧૦

ઠાંશાના હેડમાસ્તર ભગવાનજી બાણજી લખે છે કે:—ધનવાન
પુસ્તક મનુષ્યને ધણુંજ ઉપયોગી છે જે માણસ તેનો ઉપયોગ કરે તે
ધનવાન થયા વગર રહેજ નહિ. આમાંથી મેં પાંચ સાત હુન્નરની અજ-
માયશ લીધો જેમાં હું ધણુંજ ફતેહપંદ થયો છું. ને આપનો આભાર
માનું છું ધનવાન તે ધનવાનજ છે. આ પુસ્તક ખરીદવાને દરેક માણસને
જાણામણ છે.

છાટાઉદેપુરથી—અબ્દુલહુસેન શમશુદીન લખે છે કે—ધનવાન નામનું
પુસ્તક તેની મહેનત જેતા કીંમત રૂ. ૧૦ રાખી હોત તો પણ થોડી છે.
આપે તે બનાવી દેશી બાઇઓને ઉત્તેજન આપ્યું છે, આવું ગુણ ભરેલું
ધનવાન પુસ્તક પાસે હોય ને ધંધો કરે તો ધનવાન થઈ શકાય તેમ છે.

ચીમહાણાથી અબ્દુલઅલી શેખ મુસાહીમજી લખે છે કે આપના
ધનવાન પુસ્તકથી મને સારો લાભ થયો છે. આ હિસાબે તેની કીંમત
રૂ. ૨૫) રાખી હોત તોપણ ઓછીજ હતી ગરીબ વર્ગને માટે આ પુસ્તક
ધણુંજ લાભદાયક છે. અને આ પુસ્તક ખરીદવા દરેકને મારી જાણામણ છે.

વ્યવસ્થાપક ભાગ્યોદય—અમદાવાદ.

સુત ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની વાત જાણવી હોય તો

ભવિષ્યવેત્તા (ચોથી આવૃત્તિ)

યાને ભવિષ્ય જાણવાનાં વિદ્યા—આ નામનું પુસ્તક મંગાવો. જે પુસ્તક ઉપરથી દરેક માણસ ભવિષ્યમાં શું બનશે તે જોઈ અને જાણી શકશે. તેમાં નીચે પ્રમાણે અનેક પ્રકરણો છે.કી. રૂ. ૫-૦-૦ પોષ્ટ ૦-૮ ૦.

પ્રા. ૧—૨—સંવત્સર, શક, માસ, અયન, રાશી, ગ્રહો, નક્ષત્રો, યોગ, કરણ, ચંદ્ર, વિગેરે જોવાની રીત. પ્રા.૩ તે દરેકમાં કરેલા શુભાશુભ કર્મોનું ફળ. પ્રા. ૪ થી ૯ ગ્રહોનાં ફળ, નાની મોટી પનોતી, અશુભ ગ્રહો, મહાદશા, દિનદશા, વિગેરે જોવાની રીત, પ્રા. ૧૦—૧૧ તમામ પ્રકારનાં મહુરતો જોવાની રીત. પ્રા—૧૨ લેણાદેણી, તારા, નાડી, ચોની, ગણ વિગેરે જોવાની રીત, પ્રા-૧૩ ચોરાચેકી વસ્તુ જડશે કે કેમ તથા તે ક્યાં ગઈ છે તે જોવાની રીત, પ્રા. ૧૪ કાર્પસિક્કિ માટે પ્રશ્નો જોવાની રીત. પ્રા. ૧૫ જન્મ, માસ વીગેરેનું ફળ, પ્રા. ૧૬ ગ્રહો, અને રાશી, શુભાશુભ, રૂપ, રંગ, મૈત્રી વિગેરે જોવાની રીત. પ્રા. ૧૭—૧૮ જન્મોતરીની કુંડળીઓ બનાવવાની રીત ને તે જોવાની રીત ૧ લાથી બારે બાવનું, ગ્રહોનું રાશી વાર ફળ, દ્રષ્ટિનું ફળ, અંગ્રેજી રીતે ફળ, પ્રા. ૧૯ બારે બાવોનું મિશ્રફળ, બાગ્યોદય, દાસપણું, અંધિખાનું, રોમ, સ્ત્રીસુખ, લગ્નનું સુખ, પ્રગ્નનું સુખ, જીંદગીનું, શરીરનું સુખ, અકસ્માત ધનપ્રાપ્તિ રાજ્યલક્ષ્મી, વાહનનું, મકાનનું, માથાપનું, વિદ્યાનું, વંશનું, મિત્રનું, નપુષકપણાનું, મુસાફરીનું, વ્યાપાર, નોકરી, ધનસંપત્તિનું સુખદુઃખ ક્યારે મળે વિગેરે જોવાની રીત. પ્રા. ૨૦ ગ્રહોની દ્રષ્ટિનું ફળ, પ્રા. ૨૧ સ્ત્રીની જન્મકુંડળી ઉપરથી સ્ત્રીનું, તેના પતિનું, સંધવાં કે વિધવાનું સુખ દુઃખ જોવાની રીત. પ્રા. ૨૨ થી ૨૭-હોરા, દર્બારજી વિગેરે કુંડળીઓ જોવાની રીત. પ્રા. ૨૮ મું આધાન બાપત, સ્ત્રી ગર્ભ ધારણ કરે કે કેમ, સ્ત્રી પુરૂષનું મૃત્યુ, ગર્ભવંતીને શું જન્મશે, કાચ પગ વગરનું બાળક અવતરવા બાપત. પ્રા. ૨૯—જન્મ વખતે અંધારું હતું કે દીવો

હતો વિગેરે ખાત્રી કરવાની રીત. પ્રા. ૩૦—રાજ્યોગ અને તેનું ફળ, પ્રા. ૩૧ થી ૩૩ નાભસ, પ્રવળ્યા, ચંદ્ર વિગેરે, યોગો અને તેનું ફળ, પ્રા. ૩૪ બાળકને રીષ્ટ યોગ જોવાની રીત. પ્રા. ૩૫—૩૬, આયુષ્ય જોવાની રીત, ક્યારે ક્યા કારણથી મૃત્યુ થાય વિગેરે જોવાની રીત, પ્રા. ૩૭-૩૮, વર્ષ ફળ બનાવવાની જોવાની રીત. પ્રા. ૩૯ શરીરપરની રેખાઓ, નખ તક, માંસ માથુ વિગેરે ઉપરથી ભવિષ્ય જોવાની રીત. પ્રા. ૪૦ રચન ઉપરથી ભવિષ્ય જોવાની રીત, પ્રા. ૪૧ મું હસ્તાક્ષરો ઉપરથી ભવિષ્યફળ, પ્રા. ૪૨ મું વરસાદ વરસશે કે કેમ, ક્યારે વરસશે. અનાજના ભાવતાલની વધપટ, સુકાળ કે દુકાળ વિગેરે જોવાની રીત, પ્રા. ૪૩ મું નાસિકાના સ્વર ઉપરથી ભવિષ્યની વાત જાણવાની રીત. પ્રા. ૪૪ મું રમણશસ્ત્ર ઉપરથી ધાગેલી ઇચ્છા પુરી થશે કે કેમ, જશ મળશે કે કેમ, ધંધામાં લાભ થશે કે કેમ, વિગેરે ભવિષ્યની વાત જોવાની રીત પ્રા. ૩.૫—૦ અનેક અભિપ્રાયો મળ્યા છે. જુજ નકલો છે આજે જ મંગાવો.

પુનાથો એક ગૃહસ્થ—હું ભવિષ્યવેત્તાથી સારુદ્રિક શીખ્યો છું. અહિં યુરોપીયનોમાં પણ એ વિદ્યાથી પ્રતિષ્ઠા મેળવી છે આપનો ઉપકાર માનું છું.

મુંબઈથી હોરમસજી કા. દમરુયા-ભવિષ્યવેત્તા ધણું જ કામનું થઈ પડ્યું છે.

રાણપોરથી વીઠ્ઠલજી લખમીચંદ-ભવિષ્યવેત્તા! જોતાં આપે ધણો શ્રમ લઈ સંતોષકારક બનાવ્યું છે.

વીરમગામથી ઉમીયાશંકર વૈદ્ય લખે છે. ભવિષ્યવેત્તા જોતિષવિદ્યાના અભ્યાસી બ્રાહ્મણો અને તમામને ધણું ઉપયોગી છે એમ માનું છું. આવા તો સેંકડો અનુભવીઓના પત્રો મળ્યા છે. તમે તે વાંચશો એટલે તમારી પણ ખાત્રી થઈ જશે. આજે જ મંગાવી લ્યો. કારણ તેનાથી તમે જેમ દીવાથી અંધારામાં પડેલી વસ્તુ જોઈ શકો તેમ તમારા ભવિષ્યમાં શું બનશે તે, કયો ધંધો લાભકારક થશે, કયો વસ્તુના ક્યારે ભાવ પડશે કે વધશે તે સર્વે જાણી શકશો. કીંમત રૂ. ૫-૦-૦

વ્યસ્થાપક બાગ્યોદય-અમદાવાદ.

ત્રિકાળદર્શક દર્પણ

અને

પ્રેતાવાહન વિદ્યા

આ પુસ્તકની ૧ આવૃત્તિ છ માસમાં ખાલી જવાથી બીજી આવૃત્તિ હમણાજ બહાર પડી છે. જેની અંદર પ્રા-૧-પ્રવેશ, ભાગ ૧ માં મેસ્મેરીઝમ અને હીપ્નોટીઝમ વિદ્યા, માર્ગન કરી હીપ્નોટીઝમનો પ્રયોગ શી રીતે કરવો, ત્રિકાળગાન શી રીતે મેળવવું અન્યને શી રીતે વથ કરવું. ભાગ ૨ માં યોગ વિદ્યા, જેમાં રાજયોગ, હઠયોગ, ઇશ્વરભક્તિ, યમ, નિયમ. આસન, પ્રાણા-યમ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન, સમાધિ પ્રાપ્ત કરવી, અષ્ટસિદ્ધિ મેળવવાની કળા, મુદ્રાઓ વિગેરેનું વર્ણન, અને તેની સિદ્ધિ ભા-૩-માં ત્રિકાળ-દર્શક દર્પણ અને ત્રિકાળદર્શી આયના બનાવવાની વિદ્યા-દર્પણ બનાવવાની દવા અને તે જોવાની રીત, ત્રણકાળની વાત શી રીતે જાણવી ભા-૪ ત્રિકાળદર્શી વાટી બનાવવી, હજરત બરવાની વિદ્યા. ભા-૫ પ્રેતાવાહનવિદ્યા-પ્રેતાને આવાહન કરી તેની સાથે વાતચીત કરવાની વિદ્યા ભા-૬ પ્લેન્ન્યેટ બનાવવું અને ચલાવવું અને તે દ્વારા પુછેલા પ્રશ્નના જવાબ મેળવવા. ભા-૭ વશીકરણ વિદ્યા. ભા-૮ કોકરશાસ્ત્ર અને રતીશાસ્ત્ર બ્રહ્મચર્ય, વીર્યપતન, સ્ત્રીરક્ષણ સ્ત્રીપુરુષના ભેદ, સ્ત્રીઓની પશ્ચિમી, ત્રિ-ત્રણી, હસ્તીની, શંખીની એ જાતિ અને તેનાં લક્ષણો-કુમારી સ્ત્રીઓના બીજા ભેદ, જુદા જુદા દેશની સ્ત્રીઓ, સ્ત્રીઓની પરીક્ષા, પતિવ્રતા અને દુરાચારિણી સ્ત્રીઓનાં લક્ષણો, પુરુષોના સ્થક, મૃગ, વૃષ અને અથ એ વર્ગો અને તેનાં લક્ષણો મૃદસ્થાશ્રમનો આનંદ, પ્રજ્ઞેત્પત્તિ, પ્રજ્ઞ કેવી થાય, મર્જાધાન, આસન, મનમાં ઇચ્છા થાય તેવા બાળકો જન્મે, મર્જની પરીક્ષા-પુત્ર જન્મશે કે પુત્રી તે, જલદી પ્રસવ થવાનો ઉપાય; વંશ સ્ત્રીને મર્જ રહેવાનો ઉપાય, મર્જવંતી સ્ત્રી અને સુવારોગની દવા; વંશ-લંકારો ધારણ કરવા. ભાગ ૧૦ મેા કામસાસ્ત્ર-સ્ત્રીઓની યુગસુરતી.

ભાગ ૧૧ મું મંત્રવિદ્યા—વશીકરણનો; લક્ષ્મી પ્રાપ્તિનો, આજરક્ષ
જ્યોતો, આદ્યશીશીનો; મહાલક્ષ્મીની સિદ્ધિનો ધર્મો મળે ને ધર્મ વધે તેનો
વેપારમાં ધન મળે જીવ કહાડવાનો, સર્પ, ઉતારવાનો, વિગેરે અનેક મંત્રો

ભાગ ૧૨ મંત્રવિદ્યા—જેમાં કપ્ટનીવારક, વશીકરણ, આકર્ષણ; સુખ
પ્રસવનો, એકવીસો યત્ર—વીસાવંત્ર; કાર્મસિદ્ધિના યત્ર, આજરક્ષક; પાશ્વર
જવાનો; અખૂટ ભંડારનો; વેપારમાં લાભ થવાનો વિગેરે અનેક યત્રો.

ભાગ ૧૩—તંત્રવિદ્યા—ધન્વન્તર, ભાગ ૧૪ જાદુષ પ્રયોગો—જેમાં વશી
કરણ તંત્ર, લાંબુ ઉછાળવું, નદીમાં દૂધની ધારા ચલાવવી; દીગમળી; વન
દીવા કરવા. કાંકરાનો રૂપીઓ કરવો, ઝાડને મુઠ મારવી, ગળામાં છરી ધે
ચવી, દેવતા ઉપર ચાલવું વિગેરે અનેક જાદુષ પ્રયોગો છે. ભા-૧૫ અમરક
રીક પ્રયોગોનો સમાવેશ છે. ભા.૧૬ દિવ્યોદીકમયી અનેક રોગો મટાડવા
વિદ્યા છે. હજારો બાપી માત્ર પાણીથી ચટાડવાની વિદ્યા રંજ રસાબન વિદ
વીગેરે અનેક ઉપયોગી પ્રયોગોનો આ પુસ્તકમાં સમાવેશ છે. તેમાંનો એક
પ્રયોગ મિલ્ક કરવાથી હજારો રૂપિયા મેળવી શકાય છે. કી. રૂ. ૫-૦-૦

કુચ્છ અંજારથી વસભજી ભણજી લખે છે કે: આપનું ત્રીકાજદશ
દર્પણ પુસ્તક મળ્યું વાંચી ધણેજ આનંદ થયો છે. તેમાં ધણેજ ઉપયોગ
બાજતનો સમાવેશ કરેલો છે. અને તેથી આપનો આભાર માનું છું.

અખરામાંથી કાળીદાસ કાકાભાઈ લખે છે કે: આપનું ત્રીકાજદશ
દર્પણ પુસ્તક ખરીદવાથી મને ધણેજ ફાયદો થયો છે.

મુંબાઈથી જુરાભાઈ કાળીદાસ લખે છે કે: આપનું ત્રીકાજદશ
દર્પણ પુસ્તક ધણેજ ઉપયોગી છે. દરેક દરેક કુટુંબે રાખવા યોગ્ય છે
પુસ્તક પ્રકટ કરવાના તમારા શ્રમને ધન્યવાદ આપનો ધટે છે.

મુંબાઈથી કેશવજી માધવજી લખે છે કે: આપના સ્તોત્રશિક્ષક ત્રી
ત્રીકાજદર્શક દર્પણ વીગેરે પુસ્તકો મંગાવ્યા જે વાંચી મને ધણેજ સંતો
પ્રાપ્ત થયો છે. પુસ્તકની કીમત રૂ. ૫-૦-૦

બવસ્થાપક બાબોદાસ—અમદાવાદ.

સરવૈ. રેવન્યુ અને ફોજદારી કાયદાનું જુથ

ચોથી આવૃત્તિ—આ પુસ્તકમાં હંડીઅન પીનલ કોડનો અગત્યની કલમો, ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ, ડીસ્ટ્રીક્ટ પોલીસ એક્ટ, વિલેજ પોલીસ એક્ટ, લેન્ડ રેવન્યુ કોડ; તે ઉપર થયેલી રૂઝ, મામલતદાર કોર્ટ એક્ટ, ગમના ને તાલુકાના નમુના, સરવાખની રૂલ, સર્કલ હન્સ્પેક્ટરની રૂલ. અશીશનોએક્ટ આખકારી એક્ટ, મીકાનોએક્ટ છે. ૩૪-૦૧. ૨૦ કાયદાઓ.

ઘરનો વૈદ—આ એક ઉત્તમ વૈદકનું પુસ્તક છે. જેના દશ ભાગ છે. તેમાં લગભગ ૫૦૦ પ્રકરણો છે. જેમાં શરીરનું ને તેની અંદર આવેલા અવયવોનું જ્ઞાન, ઇંદ્રિયોનું જ્ઞાન, વનસ્પતિ કોષ, કુદરતી ઉપચાર, દરેક રોગ, તેના કારણો, લક્ષણ, ને ઉપાયોનો સમાવેશ છે. કી. ૦-૧૨-૦.

વૈદ યાને વૈદક ભાગ ૧ લો અને ૨ જો.

આ પુસ્તકમાં તમામ રોગ મટે એવા ઔષધો અને વનસ્પતિશાસ્ત્ર આપવામાં આવ્યા છે. આ ઔષધો અકસીર વનસ્પતીમાંથી તે શી રીતે બનાવવાં તથા દ્રવ્ય દવા કયા રોગ મટાડે છે તે તથા દવા કમ કમ વનસ્પતીની જેવી રીતે બનાવવી તે તથા દરેકવાનું તથા ગિપનું શોધન કરી લખ્યો બનવવાની રીત; તથા તેની બનતી માત્રાઓ; અવલેહો, ઘૂનો તૈલો, તથા આમલો વગેરે બનાવવાના પ્રયોગો દરેક માણસ સમજી શકે તેવા આપ્યા છે. કી. ૩ ૧૧.

વીનોદયન્દ્ર—એક અતિ રસમય અને બોધક વાર્તા છે. આ પુસ્તકમાં સત્યનો જય અને અસત્ય, પ્રપંચ, વ્યાધિયારાદિ દુર્ગુણોથી થતા વિનાશોનો એવો ચિતાર આપવામાં આવ્યા છે કે ખરેખર વાંચનાર મનુષ્ય ગમે તેવો દુર્ગુણી હશે તોપણ તે સદ્ગુણી થશે કી. ૩. ૧-૦

તપસ્વી રાજકુમાર—આ પુસ્તક વાંચવાથી અનેક ઐતિહાસિક બનાવો માણસોને આજ્ઞા બનાવી દે છે, વાંચતાં તેને હાથમાંથી મૂકવું ગમતું નથી. મનુષ્યને આનંદમાં છક કરનાર ને બોધ આપનાર આ નવલકથા છે. કી. ૩. ૧-૮-૦

વ્યવસ્થાપક—ભાગ્યોદય—અમદાવાદ.

શરીર મન અને આત્માની ઉન્નતિ કરાવનાર

ભાગ્યોદય

માસીકના આજે જ ગ્રાહક થાશે તેમાં તત્વજ્ઞાનના. નીતિના આધ્યાત્મિક, તત્વવિચારો સંબંધી ઉત્તમ લેખો, મહાપુરુષોનાં જીવન ચરિત્રો, મોક્ષક નવકથાઓ હુન્નર ઉદ્યોગ, ખેતીવાડી અને વપદ-કના વિષયો વનસ્પતિવિજ્ઞાનના વિગેરે ઉત્તમ લેખો આવે છે. દર વર્ષે ઉત્તમ પુસ્તક ભેટ મળે છે. વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪-૦

બલસારથી ઠાઠાબાઈ રતનજી લખે છે કે આપનું ભાગ્યોદય નામનું માસીક પછું જ ઉપયોગી છે તેમજ જુતેની અંદરના લેખો પણ સંગ્રહ કરવાલાયક છે. અને તે ધણુજ ઉપયોગી આવે છે. ટુંકમાં તે દરેક ધીર રાખવા લાયક છે.

ભારીમામથી ખુમચંદ વખતચંદ લખે છે કે આપનું માસીક વાંચી પછોજ આનંદ થશે છે દરેક બાઈઓને મારી બલામણુ છે કે ભાગ્યોદય માસીકનો હંમેશાં ઉપયોગ કરવો. તો તે માસીકના જે કે ત્રણ રૂપીયા બરવાના છે પરંતુ જે રૂ. ૬) હોય તો પણ બરવા પછોજ ખુશી હું અને એટલો એનામાં ગુણુ છે તે તે સ્પષ્ટ માલુમ પડે છે. તેમજ તેના ગુણો લખતાં પાર આવે તેમ નથી. જે એને ચોક્કસ વાંચે તે વિચારે તો એક ગુણુ કરતાં પણ વધારે એનામાં ગુણુ છે તે સ્પષ્ટ માલુમ પડે.

જન્મ પ્રદક્ષથી શાહરી દયાળજી માવજી લખે છે કે ભાગ્યોદયના લેખો વાંચી બહુજ આનંદ થાય છે. ગ્રાહક થવા લખો.

જેઠાલાલ દેવશંકર દવે
ભાગ્યોદય એડીસ અમદાવાદ.

દર મહિને રૂ. ૧૦૦ થી ૨૦૦ કમાવા હોય તો

હુન્નરવિજ્ઞાન

એ માસીકના ગ્રાહક થજો. તેમાં વેપાર, ખેતીવાડી અને હુન્નરકળાના લેખો આવે છે. વેપાર વધારવાની કળા, ખેતીવાડીની પેદાશ વધારનાર પ્રયોગો અને હુન્નર ઉદ્યોગના અનેક પ્રયોગો તેમાં દર માસે આવે છે. વાર્ષિક લાભજમ રૂ. ૪-૦ તેને માટે વિદ્વાનો શું કહે છે ?

અમદાવાદથી ચુનીલાલ ચોમનાથ લખે છે કે આપની તરફથી હુન્નરવિજ્ઞાનનો પ્રથમ અંક મળ્યો તે વાંચતા સમજાય છે કે દેશને આપા માસીકની ખાસ જરૂર હતી અને તેવે પ્રસંગે તેમજ ઉપયોગી જરૂરીયાત હુન્નરવિજ્ઞાને પુરી પાડી છે. આપનો તે પ્રયત્ન અને દેશોન્નતિ માટેની જરૂરીયાતો સમજાવવાની શક્તિ ધન્યવાદો પાત્ર છે. હુન્નરવિજ્ઞાનમાં ચર્ચાતા લેખો આજુ શૈલીથી ચર્ચાશે તો દેશના દરેક વ્યક્તિને તે ઘણાજ ઉપયોગી ને મદદરૂપ થઈ પડશે પરમામા તેની કૃતેહ આપે તેવી પ્રાર્થના છે.

મુંબાઈથી મંગનલાલ જહુલાલ લખે છે કે આપના તરફથી મેકલવામાં આવેલ હુન્નરવિજ્ઞાનનો અંક મળ્યા છે. સરળ ગુજરાતી ભાષામાં પ્રગટ થતું આ માસીક જણા ગુજરાતી ભાષા જાણનારને પોતાના હુન્નરકળામાં પ્રથમ પ્રવેશ કરનાર ઉત્સાહી ઉમેદવારને આ માસીક બહુ ઉપયોગી થઈ પડવાની ખાતરી રખાય છે. આ માસિક જો દરેક પ્રયેક ધંધાદારી વાંચશે તો તેનો અલગત લાભ થવાનો સંભવ છે કૃષીકારોએ તો આ માસીક જરૂર વાંચવું જોઈએ આ માસિક વિશેના અંગત વિચારો હવે પછીના પત્રમાં પ્રસંગ પડેલખીશ.

પાટણથી નરભોરામ જગીયતરામ લખે છે કે તમારો હુન્નરવિજ્ઞાનનો અંક મળ્યો વાંચતાં ઘણો જ સારો છે આપનો પ્રયાસ વખાણવા લાયક છે.

જેઠાલાલ દેવશંકર દવે

હુન્નરવિજ્ઞાન ઓપીસ—અમદાવાદ

મુંબઈ લાકાના સરકારી કેળવણી ખાતાએ તેમ વડોદરા સ્ટેટમાં
લાયબ્રેરી માટે મંજૂર થયેલ

હિંદુસ્તાનની તીર્થયાત્રા, [સચિત્ર.]

આ પુસ્તક હમણાં જ બહાર પડ્યું છે. તેની અદર હિંદુસ્તાનમાં આવેલાં હિન્દુ, મુસલમાન, જૈનો, વિગેરેનાં યાત્રાઓનાં સ્થળો, ત્યાં કયે કયે રસ્તે જવાય છે તે, ત્યાં દર્શન કરવાનાં મંદિરો વિગેરે, તેનું સાચું પ્રમાણેનું પ્રમાણ, ઇતિહાસીક મહત્તિ, સાત જોવા લાયક સ્થળો, ત્યાંની વેપારની કંઈ કંઈ વસ્તુનાં દેશવર નામ છે. વિગેરે ઉપયોગી હવાકાત આપેલી છે જેની અંદર આશુરાડ, અંબાઝ, અજમેર, પુષ્કરતિર્થ, હીમજાળમાના, ઉડેપુર, જોધપુર, મિઠાનર, જેસલમર, શ્રી હથદારા, કાંકરોડ, ઉજ્જવ, ઓંકારેશ્વર, ઇંદોર, મથુરા, માયા, દિલ્હી, હાદાર, લાહોર, અમૃતસર, પંજાબ, બાદશહરાય, શ્રીનગર-કારમાર, કામ્પા અયોદ્ધા, કાશી, ગવા, શ્રીમંતેતરિખર, વૈજનાથમઠદેવ, કલકત્તા, જમનાથપુરી, મદ્રાસ, શ્રી સેતમંદુરામેશ્વર, શ્રીમંજી, રામકાંચી; વિષ્ણુકાયા, સાક્ષાત્રેપાગ, કાચીન, હુમલી, નાસિક, રાંધક, પુણે, મુંબાઈ, વાણેઝ, શુક્લતિર્થ, ડાકાર, દારકા, પ્રભાસપાટણ, ગીરનારવર્ત, પાલીતાણા વિગેરે યાત્રાનાં સ્થળાનું વર્ણન, ત્યાં થું થું યાત્રા કરવાનું બાવ છે, શું જોવાલાયક જગ્યાઓ છે, વેપારની કંઈ કંઈ બોલે છે, ત્યાં કંતરનાં નીં ગ્યરસ્થા છે, ગાડા કયા બહાલ છે વિગેરે ઉપયોગી સંપૂર્ણ માહિતીનો આ પુસ્તકમાં વમાવેલ છે.

જેમાં-કાશી, જમનાથપુરી, બદ્રીનાથ, કેદારેશ્વર, શ્રી સેતમંદુરામેશ્વર, અને દારકા એ ચારે ધામની યાત્રા; કાલી, કાંચી, (શિવકાચી અને વિષ્ણુકાચી) અવનિઠા, [ઉજ્જવ] અયોધ્યા; મથુરા; માયા; (દરદાર) અને દારકા એ સાત પુરી, ત્ર્યંબકેશ્વર, કુળેશ્વર; ઓંકારેશ્વર; મહાકાળેશ્વર, સોમનાથ, કેદારેશ્વર; વિશ્વેશ્વર; વૈજનાથ; નાગેશ; મહાકાચીન, રામેશ્વર અને ભીમાશંકર એ ચાર જ્યોતર્લિંગો, ચંકરાચાર્ણના ચાર મઠો, શ્રીવશ્વોની યાત્રાનાં સ્થળો, કેશરીયાળ, પાર્વતાચા, સમેતાશ્વર, શેત્રુંજય; ગીરનાર; પાલીતાણા વિગેરે જૈનોનાં યાત્રાનાં સ્થળો, તેમજ અજમેર વિગેરે સ્થળનાં મુસલમાનોનાં યાત્રાનાં અને પારસીઓનાં ઉદવાઝા વિ. સ્થળાનું વર્ણન છે.

દરેક માણસે આ ઉપયોગી પુસ્તકને પાસે રાખવાની જરૂર છે. જેની

અંદરથી યાત્રાનાં સ્થળોનું વર્ણન, ત્યાં જોવાલાયક સ્થળો, જવા આવવાની સમવડ ઉતરવાની સમવડ, ત્રગેરે થું છે, વંપારની કઈ કઈ વસ્તુઓ બને છે તેની હઠોક્ત આપવામાં આવી છે. યાત્રાનાં સ્થળો ઉપરાંત હિંદુસ્તાનનાં ખીખાં ધર્મ સુંમાઈ, મદાસ, કલકત્તા વિગેરે જવા લાયક સ્થળો, વંપારનાં સ્થળો, વિગેરે શહેરોની પણ હઠોક્ત આપેલી છે. તેથી આ પુસ્તક ધર્મ ઉપયોગી યથ પડશે. યાત્રા કરતા જનારને તો આ પુસ્તક ખાસ પાસે રાખવા જાનક છે. વળી યાત્રા કરવા લાયક સ્થળો, દેવો, તેના ઐતહાસીક માહિતી અને તે તે દેવો સંબંધી પુરાણો અને શાસ્ત્રોમાં કેવું મહાત્મ્ય છે તે વાંચવાથી પોતાના દેવતિર્થોમાં શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થવાની થોડી નહોતી જ છપાવી છે, માટે તુરત મંગાવી લેવું. કી.ર.ક-૮

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના પ્રમુખ અને લુણાવાડાના માણ દિવાન સાહેબ, રા. બા. હરગોવિંદદાસ દ્વારકાંદાસ કાંટાવાળા વડોદરાથી લખે છે કે:

હિંદુસ્તાનની તીર્થયાત્રા એ નામનું મોટું, સુંદર અને ઉપયોગી પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરીને રા. જોડાલાલ દેવશંકર દવએ જેમ યાત્રાળુઓની ભારે ખોટ પૂરી પાડી છે, તેમ તે સામાન્ય પ્રવાસીઓને માટે છે પણ એક ભોમીયા તરીકે ઉપયોગી યથ પડે તેવું છે. ખનતા સુધી જે તે સ્થાનોની માહિતી સંપૂર્ણ આપવામાં આવી છે. ચિત્રોને નદશાવડે તેના ઉપયોગીતામાં વધારો થયો છે. તીર્થયાત્રાઓના સમંધમાં આ મોટું દળદાર પુસ્તક ગુજરાતીમાં એકે છપાયું નહોતું.

શ્રીમત્પરપણેસ પરિવ્રાજકવ્યાય શ્રીમદ્ શારદાપીઠાધિશ્વર જગન્નાથજી શ્રીમદ્ શાન્ત્યાનન્દ સરસ્વતી સ્વામા દ્વારકાંધી લખે છે કે:

તમારા તંત્રથી હિંદુસ્તાનની તીર્થયાત્રા એ નામનું સચિત્ર પુસ્તક મળ્યું. તેનું અવલોકન કરતાં પુસ્તક હિંદુ, મુસલમાન, જૈન, ઇ. સ. સર્વને યાત્રા-પ્રવાસમાં અતિ ઉપયોગી યથ પડે તેવું છે. કારણ કે હુંકમાં સખળા પ્રકારની સંપૂર્ણ માહિતી તેમાંથી મળી શકે તેવું છે. વળી દરેક તીર્થનું મહાત્મ્ય વર્ણવી આ પુસ્તકના મહત્વમાં અભિગ્રહિ કરેલી જેમ અમને એમ કહ્યા વિના નથી ચાલતું કે: યોગ્ય ઉત્તેજનને પાત્ર આ પુસ્તક છે. ગુજર પ્રજા તેને આવકાર આપશે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

દેવ કેમીકલ વર્કસ-અમદાવાદ

૧૦ પાંચસો રૂપિયા ખર્ચાતાં ન મળે તે પુસ્તક માત્ર રૂ. ૧૨ માંજ કાયદાનો શીક્ષક (ત્રીજી આવૃત્તિ)

જેની અંદર ત્રીયે પ્રમાણે કોજદારી રેવન્યુ અને દિવાની કાયદાઓ-
આપેલા છે. જેની હળવે નકલો થોડાજ વખતમાં ખરી ગઈ છે, કાય-
દાનું જ્ઞાન હરેક માણસે મેળવવું જોઈએ. આ પુસ્તકને માટે કલકત્તા, કોલકોટ જડજો, સેસન જડજો, માહરદેરા, દિવાનો, મસુલા, વિગેરે
અનેક વિદ્વાનોના હળવે અભિપ્રાયો મળ્યા છે. નં. રૂ. ૧૨—૦—૦ છે.

કોજદારી કાયદા.

કીચીનલ પ્રોસીજર કોડ ટીકા સાથે,
ઇડીઅન પીનલ કોડ ટીકા સાથે,
હીરદાકટ પોલીસ એક્ટ. ડાઆએકટ
વીએન પોલીસ એક્ટ-રેલવેનો એક્ટ
વર્તમાનપત્રોનો એક્ટ,
જુગારીનો એક્ટ,
ઘટકા તથા જરતના માપનો
હથીઆરનો કાયદો,
આખકારી એક્ટ
મુનાસીપાલ એક્ટ.
પુરાવાનો કાયદો,

કારખાનાનો એક્ટ
નારખાના એક્ટનો કાયદો
વામા કંપનીનો કાયદો
વેલોનો એક્ટ,
પેટન્ટ તથા નમુનાનો એક્ટ,
કોપીરાઇટનો કાયદો,
કંપનીનો એક્ટ,
ટ્રામવેનો કાયદો, પ્રેસ એક્ટ
સેનીટરી એક્ટ,
છાપનાના પ્રેસો તે વર્તમાનપત્રોના કા.
મીઠાનો, તારનો, પોરટનો, અરીજનો

દીવાની કોર્ટના કાયદાઓ.

સીવીલ પ્રોસીજર કોડ [પુરેપુરો],
મુકતનો કાયદો.
હીંદુ લો, કરારનો કાયદો,
રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ
દાન્સકર આફ પ્રોપર્ટી એક્ટ.
કોર્ટશાસ્ર,
ઇલમિન્ટનો એક્ટ. ટ્રસ્ટ એક્ટ,
મૈયતનું લેણું વસુલ કરવાનો કાયદો
જમીરના વાલો નીમવાનો એક્ટ,

મુસલમાનોનોમરેદ, કોર્ટફીનો એક્ટ
સ્ટામ્પ ડ્યુટીનો કાયદો,
પારસીઓના વારસાનો કા.
વર્ડચાલ કરવાનો એક્ટ,
પ્રોપ્રિટ તથા વહીવટની સનંદ લેવાનો
નાદારીનો કાયદો.
મુસલમાનોને વક્ફ કરવાનો કાયદો
હીંદુઓની મિલકતની વ્યવસ્થાનો
દસ્તાવેજોના નમુના,

કાર્ટ ઓફ વાઈસ એક્ટ,
વારસાનું સર્ટીફિકેટ લેવાનો એક્ટ,
હિંદુ વિધવાના પુનર્લગ્નનો,
પારસીઓના લગ્નનો કાયદો,

ફ્રાન્સિસ હારીકોર્ટની કરવાની અરજીને રેવ-
કાર્ટમાં કરવાની અરજીઓના નમુના
દાવાની કાર્ટમાં કરવાના દાવાઓના
અને તેના જવાબો ને અપીલોના નમુના

રેવન્યુ યાને મુકદ્દા કાયદાઓ

લેન્ડ રેવન્યુ કોડ.

[રેપુતેડ બજારની નોટ સાથે]

મામલતદારોની રોટેશન એક્ટ
નરવાનો કાયદો,
તાલુકદારોનો કાયદો,

લોકલ હંડનો કાયદો,

ઇન્કમટેક્સ એક્ટ, મતાદારોનો કાયદો
સુતરાકે માલ ઉપર જમ્કાતનો કાયદો
જમલનો કાયદો, વતન એક્ટ,
ધર્મીગેશન એક્ટ, સીતળા કાઢવાનો કા.

આ પુસ્તકમાં આપેલા કાયદા છુટાછુટા ખરીદવાથી ખસેા ઉપજાત
ફિયા ખર્ચ થાય તેમ છે. કાંચત માત્ર રૂ. ૧૨-૦-૦ પોસ્ટ રૂ. ૧-૦-૦

સુરતના ડીપોઝિટ અને સેશન્સ જડજ મે. વીમનલાલ એન. મહેતા
એમ. એ. એલ એલ. બી. લખે છે કે: તમારું પુસ્તક કાયદાનો શિક્ષક
મળ્યું તેમાં તમારું ઉપયોગી કાયદાઓનો સમાવેશ કરેલો છે. તેમાં હિંદુ
અને મુસલમાન લો પણ છે. જેમાં ગુજરાતી જાણનાર વર્ગ માટે તમે
એક લાખ વખતની ખોટ પુરી પારી અને મહત્વનું કાર્ય કર્યું છે. તે
પુસ્તક ગુજરાતી જાણનારા, વકીલો, માહિરતો, રેવન્યુ ઓફીસરો અને
જડજને અને કાયદાના અભ્યાસીઓને બહુજ ઉપયોગી થઈ પડશે. એટલું
જ નહિ પણ તે પુસ્તક એટલું બહુ ઉપયોગી છે કે તેને રેફરન્સ માટે
દરેક કાયદા જાણનાર માણસ પોતાના ટેબલ ઉપર દરરોજ રાખવું જો-
ઈએ. હું તમારા આ કાર્યમાં તમને ફતેહ મળે તેવું ઇચ્છું છું.

મુખ્ય રમોલોજ કાર્ટના વડા જડજ નામદાર કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ
એવરી લખે છે કે:—કાયદાનો શિક્ષક એ નામનું પુસ્તક મળ્યું છે. અંગ્રીજીથી
અજાણ એવા ગુજરાતી માણસને એ પુસ્તક ઉપયોગી થઈ પડવાનો સંભવ
છે. અને હું ધારૂં છું કે ગુજરાત તરફ કાઢીઆવાડના દેશી રાજ્યોમાં એનો
લાભ સારો લેવાશે ને લેવાયો જોઈએ. પુસ્તકની કી.રૂ.૧૨ પો.૦-૧૨-૦.

ભાગ્યોદય ઓફીસ—અમદાવાદ.

શ્રીહિતશિક.

અને ચંદ્રકાંતાની આત્મકથા.

આ પુસ્તકમાં લગભગ ૩૦ ઉપરાંત પ્રકરણોમાં—શ્રીઓની મહત્તા પાતીનો પતિ પ્રત્યેનો ધર્મ; પતિની પત્ની પ્રત્યેની ફરજ; પતિવ્રત પદ્ધતિ શ્રી રીતે ગણવું; શ્રીઓનો વચ્ચારમાર; શ્રીઓની જગમગારી; સંકટ વખતે પતિને મદાય કદી રીતે કરી; સતી શ્રીઓનું જીવન, શ્રીઓનું, ગૃહિણીપદ; શ્રીઓને સ્વર્ગમાં સુખ શ્રી રીતે ગળે; સ્ત્રી પુરુષના ધર્મ શ્રીઓનું શિવગવન; વિધવા શ્રીઓના ધર્મ; શ્રીઓનું મધ્યસ્થરાયણ ધર્મ, શ્રીઓ એ પતિની અર્ધગિના જ. સંસારમાં શ્રીઓની પદ્ધિ, શ્રીઓના ઉત્તમ આચાર વિચાર; શ્રીરોગ ચિકિત્સા; જ્ઞાનકાને કદી રીતે કળવર્ણ, જ્ઞાનકાની દયાઓ વિષે ૩૦ પ્રકરણો ઉપરાંત—ત્રીયે પ્રમાણે લગભગ ૧૫૦ ઉપરાંત સતી શ્રીઓ ને મદાન પુરુષોનાં જીવનચરિત્રો છે.

સતીસીના; અનન્યા; દોહુતી; નવદા; માંવત્રી; દમયંતી, દ્રૌપદી; મહાલક્ષ્મી; સુકન્યા, અલ્હયા; અરુન્ધતી, વૃંદા, દેવયાતા. શર્મિષ્ઠા, મૈત્રેયી ગાંધારી, તારામતી, મહાશ્વેતા; હદમ્બયા; શન્કુનલા, લોપામુદ્રા, શાકિલી; જ્વરકાંઠ; આમતી. વાગદેવી, ન્યાપાલા, ત્રિશ્વલાલા; યોષા, સસરુષા; અંશુમતી, જોગવતી; માયાદેવી, યશોધરા; શામરી, ગાર્ગી, સતી પાર્વતી; લક્ષ્મીજી; સરસ્વતી; ઇન્દ્રાણી; એન્ખા; સત્યવતી, દુઃશન્ના માલતી; પદ્મા; પદ્મિણી સત્યભામા, કાલિંદી સરમા, અંજની; મૂર્તિ, અલ્હા; શુચિરમીતા, શશીકળા; ખન્ના, કલાવતી; સુનીતી શક્તિ, સુમલા, લીલાવતી; નાચી, સુલભા ચન્દ્ર-પ્રભા; જ્ઞાનલક્ષ્મી, કળાવતી, કર્મદેવી; કૃષ્ણાકુમારી; સત્યવતી; સંયુક્તા, કર્મદેવી; તારાયાત્ર; લોમગદેવી; રાજુલા, મેનરાણી; જસમા; પુણ્યસુંદરી, રાજકુદેવી; વીરસતી; મીનગદેવી; વલ્લભાપાત્ર, માતીપાત્ર, શરતસુંદરી, હેમંત-કુમારી, પન્ના; સરદારમા, ચંદા, વીરંગામ, યશોદા, મેનાવતી; અધાર કામિની; ખેલુલા; સુંદરમા, લાલમા; રૂપસુંદરી દેવી, પ્રભા; તિલુલા; ચન્દ્રકાન્તા; શાન્તિકા, પદ્મિની; રામેશ્વરી; કાન્તિ; શુભિમા; જ્યા; કળાવતી

શહિદી; મુનમની; મેના; હામકુમારી; સારીકા; જાનુમતી વિગેરે લગભગ
૧૫૦ ઉપરાંત સતી જોનાં જીવનચરિત્રો ઉપરાંત.

રામચંદ્રજી; અત્રીઋષિ; કર્દામમુનિ; કૌશિક; સત્યવાન; નગરાજ; પા-
કવો; ઋતુધ્વજ, અથવા ઋષિ વિગેરે સેંકડો મહાપુરુષોનાં તુલસીદાસ
વિગેરે લગભગ ૧૫૦ ઉપરાંત પવિત્ર પુરુષોનાં જીવનચરિત્રોનાં સમાવેશ
કરવામાં આવ્યો છે. આવું અતિ ઉત્તમ પુસ્તક દરેક સ્ત્રી પુરુષને વાંચી
મનન કરવા જેવું છે. દરેક આગકને અભ્યાસ કરાવવા જેવું છે. આ પુસ્તક
જેવું ઉપયોગી છે કે તે દરેક ધરમાં હોવું જ જોઈએ. ગૃહસ્થાશ્રમમાં
સ્વર્ગીય સુખનો અનુભવ કરાવી શકે છે. કીંમત રૂ. ૪-૦-૦૦

કર્મચીથી કરીમ વાલજી લખે છે કે આપનું સ્ત્રીહિતશિક્ષક પુસ્તક
બહુ ઉપયોગી છે દારણ કે તેમાં સારાં દ્રષ્ટાંતો અને સતીયોની વીર વાર-
તાઓનો સમાવેશ થાય છે તે તેથી આપનો બહોળા આભાર માનું છું.
તે આપે લીધેલા શ્રમને માટે ધન્યવાદ આપુ છું. ગૃહીણીરત્નમાળા, સુખી
કંપતી અને સુખી ગૃહસંસાર એ નામના પુસ્તકો મોકલશે.

હાલોલથી ચુનીલાલ વીરનાથ લખે છે કે આપનું સ્ત્રીહિત પ્રસ્તક
મળ્યું તે પુસ્તક બહુ જ લીધેલાવક અને દાસના જમાનાની સ્ત્રીઓને
સારી શીખામણ આપનાર છે પુસ્તકનો વાંચનાર મનુષ્ય સદુપયોગ કરે
તો તેની જીંદગી ઉત્તમ બનવા જેવું છે. આ પુસ્તક માટે આપનો
આભાર માનું છું. વ્યવસ્થાપક અગ્યોદય—અમદાવાદ.

જૂખ લગાડી, ખાધું પચાવી, હસ્ત સાફ લાવનાર આનંદવટી

આ દવાથી—કઠેડીને જૂખ લાગે છે, ખાધેલું હઝમ થઈ જાય છે અને
નિયમસર હસ્ત સાફ લાવે છે. પેટના ગડગડાટને મટાડે છે, ખાવા ઉપર
રુચી થાય છે. અજીરણ મટાડે છે. ખરાબ ઓઢાર આવતા નથી અને
મોંને સ્વાદિષ્ટ બનાવે છે. દરેક માણસે એક કપી હમેશાં પાસે રાખવી જ
જોઈએ. કીં. રૂ. ૧-૦.

દેવે કેમીકલ વર્ક્સ અમદાવાદ

મહાત્મા ગાંધી અને હિંદના મહાન નરરત્નો

નામનું અતિ ઉપયોગી પુસ્તક કે જેમાં મહાત્મા મોહનદાસ ગાંધીજીનું જીવન ચરિત્ર; લો. મા. તિલક; દાદાભાઈ નરસિંહજી; આયુત ગોખલે; દેશ-અંધુ (ચતુરંજનદાસ; શ્રી લાલા લજ્જપતરાય; પંડિત મોતીલાલ નહેરૂ; પંડિત મદનમોહન માલવીયા; શ્રી અરવીન્દ ધોષ; કરી રવીન્દ્રનાથ ટાગોર શ્રીરાજશાહ મહેતાનાં જીવનજીરીતો છે. ગ્લેઝ કામળ પાન ૨૦૦. પાકુ પુઠું. મહાત્મા ગાંધી અને તીલકના ફોટા સાથે. કીંમત રૂ. ૧-૮-૦ છે તે

એ ઉપરાંત આ માસમાં ભાગ્યોદયના ગ્રાહક યનારને નીચેનાં રૂ. ૧૫-૪-૦ ની કીંમતનાં પુસ્તકો માત્ર રૂ. ૮-૦-૦ માંજ આપવામાં આવે છે.

કીં. રૂ. ગ્રાહક પાસે.

કીં. રૂ. ગ્રાહક પાસે.

શુદ્ધીશ્રી રત્નમાળા	૧-૮	૧-૦	રાજર્ષી	૧-૮	૧-૦
સુખી ગૃહ સંસાર	૧-૮	૧-૦	વિદ્યોદયંદ્ર	૧-૦-૦	૦-૧૨
સુખી હમ્પતિ	૧-૮	૧-૦	ધરતો વૈદ્ય	૦-૧૨	૦-૮
વહુ ઠકુરાણી	૧-૮	૧-૦	વૈદ્ય યાને વર્ષદેક	૧-૮	૧-૦
પશ્ચિમ નાષ્ટક	૧-૮	૧-૦	ભાગ	૧-૨	
તપસ્વી રાજકુમાર	૧-૮	૧-૦	મહાત્મા ગાંધી અને		
સ્વર્ગીય સુખ	૧-૦	૦-૮	હિંદના નરરત્નો	૧-૮	૧-૦

ઉપર પ્રમાણે ગ્રાહકો પાસે જોઈને કીંમત લેવાશે છતાં જે સામર્થ્ય ઉપરનાં પુસ્તકો મંગાવશે તેમની પાસે માત્ર રૂ. ૮-૦ લેવામાં આવશે. તમે ભાગ્યોદયના ગ્રાહક ન થયા હો તો આજેજ યશો તેનું લવાજમ રૂ. ૩-૦ અર્થવાથી ધણી ખીજ પણ લાલયશે. આશા છે કે આજેજ તમે ભાગ્યોદયના ગ્રાહક થવા અમને લખી દેશો. ગ્રાહકને ભેટનું પુસ્તક રૂ. ૩-૪-૦ નું વી. પી કરીને લવાજમ વસુલ થાય છે. ભાગ્યોદયથી તમારું કુટુંબ આનંદી બને છે; સ્ત્રીઓ પત્ની સેવા કરનારી અને બાળકોને સુધારનારી બને છે. તેનાથી તમારા અનેક સંકટો; કલેશો અને દુઃખો પલાયન થઈ જાય છે. તેમાંના વિષયો વાંચવાથી તમને આત્માનાં અસાધ્ય સામર્થ્યોની પ્રાપ્તિ થતાં દીવ્ય સુખનો ગૃહસ્થાશ્રમમાંજ અનુભવ કરી શકો છો. આશા છે કે આજેજ ગ્રાહક થવા કાર્ડ લખી દેશો.

વ્યવસ્થાપક ભાગ્યોદય અમદાવાદ.

શ્રીને એકેએક રોગના પંઝામાંથી બચાવી શકિત આપી પુષ્ટ કરનાર

સુંદરી સાથી

(૨૯૨૮૩)

(લાખો સરડીકેટો મહત્તાં છે.)

મંગાવો—૧ સ્ત્રીઓના તમામ રોગને માટે અકસીર છે. સ્ત્રીઓનાં ધનન્ય દરદ જેમાં કે, લોહીવા, પ્રદર, રક્ત અને શ્વેત જેથી ગુણસ્થાનમાંથી ચીકણી, ઘાટી, પીળી, મગગુપ્તી અગર લાલ રંગનાં મોઢી જેવી રસી વર્ણા કરે છે, પેશાબે અગવ બલિ, લાગ પગના તળાવ્યામાં, કેડોમાં માથામાં અને કામ વખતે આખા શરીરમાં શયુક્ત માર, ફાટ યુમ અને કળતર થાય, ઝીણા તાવ હમેશાં આવે, સ્ત્રીને નકામ ધોળી પુણી જેવું થાય, આંખોનું તેજ કમી થાય. દિવસે દિવસે શરીર સુકાઈ બેહાલ થાય, અશક્તિ આવે અને કામ થઈ શકે નહિ. આખો દિવસ કેડો અને માથું ફાટ્યાં કરે; તાવ, ઊંધરવ, દમ, ખાંસી, ઝાંઝે; ઉત્તરી, અશ્મી, માનિક અટકાર—દરેકનું સંપંથી તમામ રોગ, ગર્ભાશયની પીડા, કમુવાવડ સુવા-રોગ વિગેર તમામ રોગ અને આ ૧ અનેક દરદોના મુકુલને આ સુંદરી સાથી એકદમ મટાડી શકે છે; અત્યાર સુધીમાં જાણે સ્ત્રીઓએ આ દવાથી ગર્ભ ધારણ કરી શકાય તે જન્મ આપ્યો છે.

આ સુંદરીસાથી બાળ, યુવાન, અને વૃદ્ધ દરેક સ્ત્રીએ હમેશાં વાપરવા લાયક છે, જેથી તેઓના તમામ રોગ મટાવી શરીર પુષ્ટ કરે છે. દરેકનાં રોગો થતા પામતા નથી અને ગર્ભાશયને ગર્ભ ધારણ કરી શકે તેણે બતાવી પુખ્ત થયે ગર્ભ ધારણ થાય છે. પીડામાં સ્વાદિષ્ટ છે. બા-ટલી ૧ ની ડોઝ ૩. ૧) ત્રણ પાટલોના ૩. ૨-૧૦-૦ પોષ્ટ ૦-૧૧-૦

આ માટે હજારો અભિયોગ મળ્યા છે. હજારો સ્ત્રીઓ તેનો આશુ ઉપયોગ કરે છે તેજ તેની ઉત્તમતા છે. દરેક સ્ત્રીએ બાળથી વૃદ્ધ થતાં પર્ણત આ આટલી કમ્પે રાખવી જોઈએ. નવા વાપરનારા કંડે છે કે

જીનગઠયા દેવને આડે રહેવાનું કાવળ છે કે તમારી મુંઢીસાથી-ની દવા ધણી અકસીર છે, તેથી ધણી સારો ફાયદો થયો છે, જેથી તે

વાપરવા હું પ્રજ્ઞાને બલામણુ કરું છું.

કરાચીથી રતનશી લખમચી લખે છે કે—સુંદરીસાથીની દવા
ધણીજ સાચી છે. મેં મારા ધરમાં બે બાટલી વાપરી તેથી તમામ રોગમાં
ફાયદો થયો છે. તે એક બાટલી મારા સ્નેહીને આપી તેને પણ ફાયદો થયો
છે માટે બીજી ૩ બાટલી મોકલશો. અમે તમારો મોટો આભાર માનીશું.

રાણાવાવથી મામદ આમદ મુનડા લખે છે કે:—તમારી દવા
સુંદરીસાથીની અંગમાં તન્દુરસ્તી સારી રહે છે તે બહો ફાયદો થયો છે
તથા બાટલી વાપરવાથી પુરેપુરો આરામ થયો છે.

અમલસાધારાના ના. ઠાકોરસાહેબ લખે છે કે—સુંદરીસાથીની
ફાયદો થયો છે. કાંઈ પણ ન મરતા રોગની સલાહ મફત મળે છે.

રાવલપી બગત લાલા પરમુદામ લખે છે: તમારી સુંદરીસાથી દવાથી
મારા ધરમાં ફેર છે. માટે બીજી ૩ મોકલશો.

મટાઈ થી ખાદસાર મોદમદ અબ્દુલ કરીમ લખે છે કે: આપની
સુંદરીસાથીની મારી જીંદગી બહો સારો ફાયદો થયો છે. મારી જીવનને
કંઈએ માથુ અને કમરમાં દરદ રહેતું, જન સુકાઈ ઘોળી પુણી જેવું
બર્ષ થયું હતું. પરંતુ આપની સુંદરીસાથીના સેવનથી બહો ફાયદો માલમ
પડ્યો છે એ બદલ આપને બહોજ આભારી છું.

ફતેહપુરથી પટેલ લલુલાલ જોરભાઈ લખે છે: આપની સુંદરીસાથી
દવાથી આરામ છે બીજી ૩ બાટલી તુરત મોકલશો.

સીંગમ થી પ્રીરિત માધવ કંશન લખે છે: તમારી સુંદરીસાથી
દવા વાપરી તેથી ફેર પડ્યો છે માટે બીજી ૩ બાટલી મોકલશો.

ટાંશુ (જરમા) થી જુનાગઢવાળા મોદમદ દાસમ લખે છે કે:
આપની સુંદરીસાથી ૩ બાટલીની સૂચના પ્રમાણે ઉપયોગ કાઢ્યો છે.
તેના ગુણ સરસ રીતે ફાયદાકારક છે. તે ચોક્કસ ખાત્રીપૂર્વક છે. આથી
અમારા સર્વે હારતી હાન્દી લાઈએને. વિનંતી કે દરેક આ દવાનો
કરવો અને ફાલતુંખર્ચથી બચવું. આથી આપણી હીન્દના પુત્રોને કિતબન
રજે અને ખરી સ્વદેશ સેવા કાંધી કહેવાય.

મંદરેઈથી પા. ખુશાલ લખમણ લખે છે: આપની સુંદરીસાથી દવા
જીઓના દરદમાં સારી ગુણકર્તા નીવડી છે. બીજી તથા બાટલી મોકલશો.

વ્યવસ્થાપક બાગ્યોદય—અમદાવાદ.

બાપી હજાર પણ એક એક, માત્ર ખીસ્સામાં જ દવાખાલું.

અમૃત જીવન [૨૭૨૮૬]

નામની અમૃતમય દવાનો હાથ ધર્યા વિનાનો, અને તખીઓએ તથા જનસમાજે તમામ રોગો ઉપર ખાત્રી કરી લાલ મેળવેલો હોવાથી, દરેક ધરમાં ધરમતુ દવા મધ પડી છે. આ દવા પાસે રાખવાથી કાઠપણ રોગની ખીક સખતાની જરૂર રહેતી નથી, કાચુ કે તે સરીરમાં થતા અંદરના અને બહારના રોગોને મટે રાખવાયું ઉપાય છે. આ દવા જે તમારી જીંદગીનો ખપ કરતા હો તો હંમેશા પાસે રાખજો. તેનાથી, અ-જીર્ણ, અતિસાર, ડિસ્ટીરીયા, ઉદરસ, ગરની, ઉમરી, વા, કમળો, કેડોનો દુઃખાવો, અંધકોશ, નમળાઈ, કાલેશ, કૃમીઆ, ખસ, ગુમડાં, ગોળો ચઢવો, ચુંક, તાવ, કમ, દાંતનો દુઃખાવો, દાદર, નપુષકતા, પ્રમેહ, પ્રદર, પાંકુરોગ બરોળ, પ્લેગ, માથાનો દુઃખાવો, મધુપ્રમેહ, હાથ, રતના, લકવો, વીર્યદોષ વાજો, સસણી, વરાધ, સંધિયા, સુતારોગ, હરત, હેડા, કાડંડીસીઝ, થુળો ડિસ્ટીરીયા વન, દાંત, નાક, કાનનાં દરદ, સોજા, વીંછી, સાપ, ઉંદર, હડકાયા કુતરાનું ઝેર, કંકમાળ, દાઝવું, વગેરે લગભગ તમામ દરદો મટે છે અને તેથી તેનો હાથ દરેક માણસ લાલ લે છે. કી. ૩. ૧. વચ્ચની ૩. ૨-૧૦-૦

પાણીતાણાથી વીરખાઈ જૈન પાકશાળાના સેક્ટરી કેશવલાલ પ્રાગજી લખે છે કે આપની અમૃતજીવન દવાથી અમોને બધો સારો ફાયદો થયો છે. તો હવે આ પત્ર વાંચી તુરત એક ડઝન અમૃતજીવનની શીશીઓ વી. પી. થી મોકલાવશો.

ભાનેરથી ડાહ્યાલાલ કેશવલાલ લખે છે: આપની દવા વાપરવાથી અમને ફાયદો થયો છે મહેરબાની કરી અમૃતજીવનની એક ખાટલી મોકલવી આપશો.

મહુવાથી મુખ્યાળ પરસોતમદાસ માધવજી લખે છે કે: આપની અમૃત-જીવન દવા સર્વે રોગ ઉપર ફાયદાકારક છે. ખીજી ૩ ખાટલી મોકલી આપશો.

હવે કેમીકલ વર્કસ—અમદાવાદ.

પ્રમેહ વિવારણ પોલ

આજકાલ સેંકડે પોણોસો માણસોને આ રોગ લાગુ પડેલો જણાય છે. કાષ્ટને પ્રમેહ થયેલો હોય છે, તો કાષ્ટને મધુપ્રમેહ; પેસાળે અગન બળે છે; પાતુ જાય છે; કાષ્ટને મીઠો કે સાકરીયો-મધુપ્રમેહ થયેલો હોય છે. નાના કે મોટા સર્વ કાષ્ટ તેનાથી રીખાતા હોય છે. જે તમને પ્રમેહ કાષ્ટપણુ પ્રકારનો પરમીયો; કે મધુપ્રમેહ થયો હોય તો આજેજ પત્ર લખી અમારી પ્રમેહ પીલ્લ મંગાવો. તેનાથી હજારો માણસોને પ્રમેહનો રોગ મટ્યો છે; તમને પણ મટશેજ. પ્રમેહને માટે આ દવા તરત અસર કરનાર અને અમલકારી છે. ડોઝી ૧ ની કીંમત ર-૦-૦, અનુપાનના ડોઝી ૩. ૨-૦-૦ દવા એક માસ ચાલશે. તેથી જરૂર આરામ થશે. હજારો સરદીરીકટો મળ્યા છે.

ખંડરોથી કામેશ્વર નથુરામ લખે છે કે આપની પ્રમેહની ગુટિયાથી પ્રમેહ મટ્યો છે. બધી દવાઓથી ફાયદો ન થયો તે આ દવાથી મટ્યો છે.

વડોરાથી પરમાનંદ હરિલાલ મુનશી લખે છે કે—આ દવાથી પર-મીમાના બધા બુના દરદીને આરામ થયો છે.

ભંડારાવાથી ગવરીશંકર ત્રિભોવન લખે છે કે: પ્રમેહ પીલ્લથી મને બધો ફાયદો થયો છે હવે મને પ્રમેહની જરાપણુ અસર રહી નથી.

હુબલીથી નરશી શીવજી લખે છે આપની પ્રમેહપીલ્લ વાપરવાથી એકદમ આરામ થઈ ગયો છે તેથી આપને જોડેલો ધન્યવાદ આપીએ તેટલો થોડો જ છે.

ખાખરેખીથી વૈષ્ણ સીમોન દાનીયલ લખે છે: આપની પ્રમેહ પીલ્લ અનુપાન સહિત વાપરવાથી ફેતેહમંદ નીવડી છે. તે દરદીને બધીજ માફક આવી છે. કાલેરા પીલ્લની ડોઝી ૧૨ મોકલી આપશો.

દેવે કેમીકલવર્કસ—અમદાવાદ.

ગમે તેટલા વૈભવો અથવા ધનદોલત હોવા છતાં પણ જો શરીરમાં શક્તિ નહિ હોય તો તે સર્વ સુખ નકામું છે.

ટૉનીક પીલ્સ

આ દવાથી શરીરમાં શક્તિ આવે છે. કાટ; ચુસ, કળતર, અશક્તિ હાદિ ચઢવો; કમર દુખવી મટે છે. મગજે થંડક આવે છે; અને શરીરમાં નવી શક્તિ ઉત્પન્ન કરે છે. ધાતુમત દોષો મટાડી, ખરૂં પુરૂષત્વ બદ્ધે છે. પેશાબ, કે સ્વપ્ને, કે કાષ્ઠપથ્ય રસ્તેથી ધાતુનું જવું બંધ કરી ધાતુને બદ્ધ કરી વધારે છે. લોહી સુધારે છે. અને સંસારના ખરા આનંદનો સ્વાદ અખાડે છે. તમામ વૈભવ હોય છતાં પણ જો શરીર નબળું હોય, વીર્યની ક્ષીણતા હોય, અને ધાતુનું કમજોરપણું હોય તો તે સર્વ વૈભવો નકામા છે. આજકાલ ખરાબ કુટોવોળી, બલઅર્થનું ન પાલન કરવાથી; અને આજ-લગ્નથી ઘણા યુવાનપુરુષો નિસ્તેજ અને વીર્ય વહિન થઈ ગયેલા હોય છે. તેના મનુષ્યાએ ફરી નવેલરથી યુવાનાવસ્થાના ખરા આનંદનો ઉપભોગ કરવો હોય તો અમારી આ દવા એકનાર વાપરી લેવી. ઘણા માણસોએ તેનો લાભ મેળવી નવી જીવાણી; નવું બળ અને નવા ઉન્માદને મેળવ્યો છે, કી. ૩ ૧. ત્રણની કી ૩. ૨—૧૦. આશિવાય તમામ રોગોની દવા મળશે.

પ્લેગકીલર—આદવાથી ઘણા પ્લેગના દરદીન ફાયદો થયો છે. પ્લેગ થયો હોય તો તરત મટે છે દવા પીનારને પ્લેગ થતો નથી કી. ૩, ૧—૦ ડઝનની ૩૮—૦

પેનહરબામ

આ બામ ચેપડવાથી—માથાનો દુઃખાવો, વા, ચસ્કા, કળતર તરતજ મટે છે. સંધિવા ઉપર ગુણકારી છે કી. ૦—૮—૦ ત્રણ આટલીની ૩.૧—૦

વધરાવળ ગુરીલા,

આ દવા આવાથી વધરાવળ, સારણ ચાકિ, ઘણા માણસોને મટીજાય છે. કી. ૩. ૨—૦ મલમની કી. ૩. ૦૧

હવે કેમીકલ વર્કસ—અમદાવાદ,

અણુવામાં હોંશીયાર, ચાલાક અને બુદ્ધિમાન કરવા હોય તો

મેમોરાઈન (૨૭૨૮૬)

વાપરજો. આ દવા સ્વાસ્થિ અને હૃદયતરફ હોવાથી બાળકો ખુશીથી ખાઈ શકે છે. નાના બાળકોને નાનપણથી જ આ દવાનું સેવન કરાવ્યાથી તેમની બુદ્ધિ અને વાદલાની વધે છે. હાઇસ્કૂલ અપરા વિષયો સહેલથી શીખી શકે છે. તેમનું અંગજ થંકુ રહે છે. જ્ઞાનશક્તિયો ખીલે છે. અણ્વિ-તના અપરા વિષયમાં મન પરોવા શકે છે. જે બાળકો ઠોક હોય અને બાળીવાર ગોખવા છતાં પણ બે યાદ રહેતું ન હોય અને નિશાળમાં અકેક કલાસમાં બેઠે ત્રણ ત્રણ વર્ષ પડી રહેતું પડતું હોય તો જરૂર તેવા છોકરાને આ દવાનું સેવન કરાવજો. તેનાથી તેની યાદશક્તિ તત્ત્ર થશે. દરવે સહેલાઈથી પાસ થઈ શકશે, અને ગમે તેવા વિષયો સહેજવારમાં વગર ગોખણપટ્ટાએ યાદ રહી જશે. દરેક બાળકને માટે આ દવાની ખાસ જરૂર છે જેથી તેનું મગજ સુધરશે, આંખોનું તેજ વધશે. લોહી સુધરશે. ને સરીર નિરોગી રહેશે. આ દવાનો હમરો વિદ્યાથી બોલે લાભ લઈ પેતાની જાંઘળી સુખારી છે. તેની કી. રૂ. ૨ ત્રણની રૂ. ૫-૦-૦

અષ્ટમાસ સ્કુલમાસ્તર બીમલાખ મોહનભાઈ લખે છે કે-મેમોરાઈન-થી નાથુને કાયદો થયો છે માટે બીજો ૧ ડોઝો વી. પી. યી મોકલશો. મગજની અસ્થિરતા મટી છે ને ઉંધ સારી આવે છે. તેમ બુદ્ધિ વધી છે.

પાટણથી માસ્તર માનવ પેલાભાઈ પરમાર લખે છે કે આપને ત્યાંથી મેમોરાઈનનો ડોઝો મંગાવ્યો હતો તેથી મને ધણોજ કાયદો થયો છે મગ-જની અસ્થિરતા મટીને મગજ કામ કરવા તત્પર થાય છે આવી દવાની જનસમુદાયને બાળી જરૂર હતી અને ને વાપરના હું દરેકને અંતઃકરણપૂર્વક ભલામણ કરું છું તેમાં વળી અબ્યાસ કરતાં નાના બાળકોને માટે તે અકસિર છે કારણ કે તે વાદલાસ્તને વધારે છે જેમને નાના બચ્ચાનો આશ્ચર્યાદ મેળવવાની ઇચ્છા હોય તેમણે તો આ દવા જરૂરથી મંગારી અજમાયશ કરવાને સુકવું નહિ.

નાના કાળોદરાથી પા. કાળીદાસ નાયાભાઈ લખે છે આપની મેમો-રાઈન દવાથી અમને ધણોજ કાયદો થયો છે. બીજી એક ડોઝો મોકલશો.

દેવે કેમીલા વર્કસ અમદાવાદ

ફસોરપ,

ઉદરસ, કફ અને દમને મટાડે છે, પાણી સાથે દિવસમાં ત્રણ વખત પીવી. કી. રૂ. ૧.

માથાનો પાવડર

નાગલથી જગન્નાથ કરુણાશંકર લખે છે આપનો માથાનો પાવડર વાપરવાથી દરદીને ઘણોજ આરામ થયો છે. આ દવા પચીસ દરદીએ અજમાવી જોઈ અને દરેકને આરામ થયો છે બીજી ડબી મોકલશો. આટલી ૧ ની કી. રૂ. ૦-૮-૦

બાલનાશક પાવડર.

આ પાવડર પાણી સાથે મેજની વાજ ઉપર લગાવવાથી તરત વાજ ખરી પડે છે લાલ કે બળતરા બળતી નથી વાજ ઘણી લાંબી મુક્ત મુધી ઉગતા નથી. ચામડી નરમ ને સુંવાળી રહે છે કી. રૂ. ૦-૮-૦ ત્રણ ડબીના રૂ. ૧-૦

જબલપુરથી માસ્તર ઇલરાલીમ અમદુલ ગની લખે છે આપના બાલનાશક પાવડર ઘણોજ સરસ છે.

ડબોઇથી ધનામદાર હીરાલાલ દોલતસિંહ લખે છે આપનો બાલનાશક પાવડર ઘણોજ સારો છે બીજી ત્રણ ડબી તુરત મોકલશો.

ઇન્ફ્યુએન્ઝા મીકશાયર.

ગમે તેવા તાવ ને ઇન્ફ્યુએન્ઝાથી મળતા હજારો માણસ બચ્યા છે. ૨૪ કલાકમાં ઇન્ફ્યુએન્ઝા તાવ મટાડે છે કી. રૂ. ૧

બાલરોગ્યવટી,

નાના બાળકોને ચર્તા, દરદો, ઝાડો, ઉલટી, તાવ ઉદરસ, દમ, સસણી વરામ અને મખારખી ત્રણે બાળકોને ચર્તા તમામ દરદો મટે છે. બાળકનું શરીર પુષ્ટ બનાવ છે. કી. રૂ. ૦-૮-૦

દરે કેમીકલ વર્કસ અમદાવાદ

હીસ્તરીઆ પીલ્સ.

મીઝોને જીવાન વયમાં આ રામ લાગુ પડે છે. પછાડ આવે; મેલાન થઈ મેટિ શીજી આવે; હાથપગ ખસે; ફેટલીક સીઝો ધુણે ને લવારી કરે છે. ફેટલાકો, ભૂતના, વહેમમાં ભૂવા આપડીમાં પૈસા ખર્ચે છે આ દવાથી મને તેવો જીનો હીસ્તરીઆ, વેધ, મૂંઝો, અને ફેફસ મટે છે. બધી સીઝોના રાજો મટી ગયા છે એક વાર વાપરવા ખાસ ભલામણ છે. કી. ર. ૨-૦-૦ અનુપાનની કી ૩ ૨, મળી ૩.૪-૦-૦ સુધવાની ડબ્બી ર. ૧ની મહત મળશે. મણુજીથી ભગવાનજી રજુછેડછ લખે છે કે;—અમારા ઘરમાં એક માછને હીસ્તરીઆ પીલ્સ અને અનુપાનનો ઉપયોગ કરાવ્યાથી અડવાડીયું ન થયું તેવામાં તો તેને આરામ થઈ ગયો એથી મને નિશ્ચય થયા છે કે હીસ્તરીઆ ઉપર તમારી એ દવા રામજાણી નીવડી છે.

હરસનાશક ગુટિકા

આ દવાથી તમને મને તેટલી લાંબી મુદ્તના હર્ષ હશે, લોહી પડતું હશે કે સુકા હશે અને કાંઈ પણ ઉપાયે મટતા નહિ હોય, બધી દવાઓ તરી કંટાળ્યા હશે, જોપરેકન કરાવી થાક્યા હશે તોપણ આ દવાથી હરસ મટશે. દુઝતા હરસ હશે ને લોહી પડતું હશે તે તો એક જ મટી જશે. આ દવા હરસ ઉપર એવી ગુજુકારી જણાવે છે હજારો માણસોએ પોતાનું હરસનું હરદનાથુદ કયું છે આ મળે મંકડો સંદેશીકેટો મળ્યાં છે, કી ૩ ૦-૦ અનુપાનના ડબ્બીની કી ૩ ૨ તાર્મીનારાયણના મંદિરના કારભારી મી. મગનલાલ લખે છે તમારી હરસની દવાથી મને મચીસ વર્ષનું હરસનું હરદ મટ્યું છે, હું જીવવા કરી કંટાળી ગયો હતો પણ તમારી દવાથી મને ફાવદો થયો છે, થી હું ઉપકાર માનું છું. હરસને માટે આ દવા અચર કરનારી છે. દેવે કેમીકલ વર્કસ અમદાવાદ.

સંસારમાં સર્વ વૈભવો છતાં એક રાજ રૂપિમયજીવની શી રીતે માળી શકે છે. અનેક લોક લાલચથી ન હસતા, પંચની જાળમાં ન ફસાતાં જેવે રાજપાટને છોડી ચાલ્યા જાય છે અનેક મંત્રીઓ તેને હેરાન કરતા મૂકે છે. છતાં હજાર ઉપર અધા રાજાઓ તે પ્રવચાઓ વચ્ચે થઈ પાછું રાજ મૂકે છે. કી. ર. ૧-૮

અર્ધિ કિંમતે પુસ્તકો—પાકા પુઠાનાં તત્ત્વજ્ઞાનનાં પુસ્તકો
અર્ધિ કિંમતે.

શ્રી અધ્યાત્મ જ્ઞાનપ્રસારક ગ્રંથમાળા

આ ગ્રંથમાળાના આઠક થનારને તત્ત્વ જ્ઞાનનાં, અધ્યાત્મ જ્ઞાનથી ભરપૂર પુસ્તકો—એક કાગળનાં અને પાકા પુઠાનાં અર્ધી કિંમતે મળશે.

પ્રવેશ શીનો રૂ. ૧ એક ભરી આઠક થવાય છે તે પછી દરેક પુસ્તક અર્ધી કિંમતે મળે છે. પ્રથમ પુસ્તક.

શ્રીમદ્ શંકરાચાર્ય.

આ પુસ્તક કાઠિન સાધનું દળદાર છે જેમાં શ્રીમદ્ શંકરાચાર્યનું સંપૂર્ણ જીવનચરિત્ર તેમણે કરેલા દિગ્વિજય સાથે છે, તેની કિંમત રૂ. ૫-૦ છે. છતાં ગ્રંથ-માળાના આઠક થનારને તે માત્ર રૂ. ૨-૮-૦ માં મળશે. પુસ્તકો દળદાર અને પાકા પુઠાનાં આવશે; બીજા પુસ્તક

તત્ત્વવિચાર દર્શન—પ્રથમ પ્રવાહ; શ્રોત્રવિદ્યે સિદ્ધ મહાપ્રભાઓનાં જીવન ચરિત્રો વિગેરે હવે પછી પ્રક્રિયશે. દરેક પુસ્તક ૩૦૦ થી ૫૦૦ પામિનું થશે. ગ્રંથમાળાના આઠક નહિ હોય તેને પૂરી કિંમતે પુસ્તકો મળશે. માગનાર આ ગ્રંથમાળાના આઠક થવા લખો—

અપાઠક અધ્યાત્મ જ્ઞાનપ્રસારક કાર્યાલય
અમદાવાદ.

